

1. NOVEMBAR 1999.

Pre podne

Po Beogradu su se razmileli svakojaki bogalji. Pravi pravcati bogalji. Pojavili su se bogalji koje prose. Sednu ti oni tako na prljav i hladan trotoar, ispred sebe stave kartonske kutije, kape, prazne konzerve, svoju polumrtvu decu ili nesto slicno tome. Onda ispruze ruke i stanu da kukumavce za novac. Nece da rade ali hoce novac. Uz sve to narod je poceo da pisa po ulicama. Uglavnom to cine muskarci. Pisaju ti oni i danju i nocu, svuda gde stignu, bez stida, gde god im padne na pamet, kao da su u Helsinkiju.

Posle podne

Iz novog "Audija" tamno plave boje izletese tri elegantno odevena coveka. Te se spodobe, reklo bi se ugledni srpski biznismeni, ustremise pravo na mene. Dok sam ja onako bezazlen, pravi umetnicki cvetak, sav u cudu, u toj nevidjenoj zbrci, razmisljao o cemu je rec, i sta se to danas zapravo zbiva u sirokim dusama nasih pravoslavniha komunista, kreteni mi otese kesu sa dve stotine grama uvoznih napolitanki koje sam ja cas ranije kupio u jednom malom kiosku bas preko puta beogradskog sajma.

Rasa Todosijevic

CUDO U BEOGRADU

Gospodin X, umetnički kritičar, inače uvazeni profesor i poodavno rascinjen umetnik,* sticajem neobjasnjivih okolnosti ili, možda, Bozjom voljom,** postao je nevidljiv.

Dok se mala kocka secera,*** logikom lako shvatljivih hemijskih procesa polako topi i pred nasim ravnodusnim ocima nepovratno razlaze u solji punoj toplog čaja, dotle je gospodin X, u svom udobnom stanu, okružen ljubavlju svoje porodice i stovanjem dragih prijatelja, na volseban način, u nemerljivom deliću sekunde, postao nevidljiv.

Jedini valjan dokaz da nam je on živ, zdrav i pri čistoj svesti - dokaz da postoji, da je sačuvali duhovnu bistrinu, enciklopedijski um, filozofsku dubinu, ostar pogled posvećenog znalca, meritoran ukus, nesravnjivi spisateljski elan i zadivljujuću sposobnost bezrazložnog mrcvarenja istine - jeste taj što ga to novo stanje stvari, ta čudom stecena ispraznost,**** uopšte ne sprecava da nas i dalje neumorno zasipa svojim dosadnim knjigama o umetnosti.

Rasa Todosijevic 1990-2004

Napomene

* “rascinjeni umetnik...”

U Evropi, od Atlantika do Urala, od Islanda pa do Kipra, obično se kaže “propali umetnik”, “propali slikar”, “propali pesnik” ili “propali muzičar”. Dakle rec je o osobi (ne više sa insignijama “umetnika”) koja nije uspela u nekom segmentu lepeze umetničkih profesija ali se još uvek ne potvrđuje drugim zanimanjem. Nije zgodno reci: “propali mesar”, “propali doctor”, “propali astronaut” itd. Pa opet, nailazimo na sintagmu “propali političar”, “bivsi političar” ili “propali trgovac”.

U svojoj prevelikoj blagosti autor sintagmom “*rascinjeni umetnik*” verovatno pokušava postići da izbegne pomisao na uvredljivi ton

jer cin rascinjavanja znaci cin oduzimanja ili ponistavanja necije aure od strane jednog viseg, pouzdanijeg ili istorijski prihvacenog ili pak merodavnijeg autoriteta. Ukratko, necijom licnom voljom, ali i fluidnim duhovnim stanjem javnog mnjenja, neko moze steci ili izgubiti ugled.1)

(Prema priredjivacu)

** "Bozjom voljom,..."

Kao kao osoba koja porice metafizicko verovanje u postojanje boga, autor koristi navedenu sintagmu ispraznjenu od primesa savremenog carobnjastva; on je koristi u smislu tradicionalne i lako shvatljive stilske figure koja se odnosi na nesto sto se dogodilo pukim zbirom trenutno nepoznatih okolnosti, nesto o cemu nemamo dovoljno podataka ili sto je iz ovih ili onih razloga jos uvek nesaznajno u odredjenim okolnostima.

(Prema priredjivacu)

*** "Dok se mala kocka secera...."

Po svoj prilici, naravno u prvom interpretativnom sloju, Todosijevic nas izokola opominje na kratkovecnost pomodarskog pisanja. Medjutim, mnogi misle da je vaznije reci da je u pitanju, pored ostalog, i aluzija na gipsane *Arhitektone* ruskog umetnika Kazimira Maljevica 2) i na jedan ready-made francusko-americkog umetnika Marsela Disana (Marcel Duchamp) 3) iz 1921 godine ("*Why Not Sneeze Rose Selavy*").

Prema drugim tumacenjima smatra se da se Todosijevic, u svom starom maniru, ponovo vraca svom duhovnom sabratu Djordanu Brunu (Giordano Bruno), prvenstveno njegovom tekstu "Vecera u Pepeljavu sredu" ali i ideji o dva imena za istu osobu. 4) U tom pasusu, dakako, nailazimo na jedan ocigledan anahronizam. Caj ce, naime, posredstvom Holandjana, doci u Evropu deset godina posle Djordanove smrti 5) a u Engleskoj ce se pojaviti tek 1669 godine, te se zato na poznatim Pepeljavim sredama ocigledno nije sluzio caj a

jos manje bi se moglo govoriti o danasnjem seceru, pogotovu ne onom u kockama 6).

(Prema priredjivacu)

**** "ispraznost..."

Autor ovde ne misli na neko uzviseno, mysticno ili religiozno stanje "ciste svesti" gde je duh oslobodjen ili indiferentan u odnosu na postojeću realnost. On nam naglasava nesto sto je "plitko", "tupo", "nevidljivo", "nedostupno oku", "besadrzajno", "bezvredno" ili "besmisljeno".

(Prema priredjivacu)

Fus note:

1) In Roman Catholic theology, this is doctrine that the Pope, acting as supreme teacher and under certain conditions, cannot err when he teaches in matters of faith or morals. As an element of the broader understanding of the infallibility of the church, this doctrine is based on the belief that the church has been entrusted with the teaching mission of Jesus Christ and that, in view of its mandate from Christ, it will remain faithful to that teaching through the assistance of the Holy Spirit. As such, the doctrine is related to, but distinguishable from, the concept of indefectibility, or the doctrine that the grace promised to the church assures its perseverance until the end of time.

The term infallibility was rarely mentioned in the early and medieval church. Critics of the doctrine have pointed to various occasions in the history of the church when popes are said to have taught heretical doctrines, the most notable case being that of Honorius I (625-638), who was condemned by the third Council of Constantinople (680-681, the sixth ecumenical council).

The definition of the first Vatican Council (1869-70), established amid considerable controversy, states the conditions under which a pope may be said to have spoken infallibly, or ex cathedra ("from his chair")

as supreme teacher). It is prerequisite that the pope intends to demand irrevocable assent from the entire church in some aspect of faith or morals. Despite the rarity of recourse to this claim, and despite the emphasis given to the authority of the bishops in the second Vatican Council (1962–65), the doctrine remained a major obstacle to ecumenical endeavors in the late 20th century and was the subject of controversial discussion never among Roman Catholic theologians.

2) Kazimir Maljevic (Severinovic) was born, Feb 23 [Feb. 11, old style], 1878, near Kiev died May 15, 1935, Leningrad. He was Russian painter, the founder of the Suprematist school of abstract painting. Malevich was trained at the Kiev School of Art and the Moscow Academy of Fine Arts. In his early work he followed Impressionism as well as Fauvism, and, after a trip to Paris in 1912, he was influenced by Picasso and Cubism. As a member of the Jack of Diamonds (q.v.) group, he led the Russian Cubist movement. In 1913 Malevich created abstract geometrical patterns in a manner he called Suprematism (q.v.). From 1919 to 1921 he taught painting in Moscow and Leningrad, where he lived the rest of his life. On a 1926 visit to the Bauhaus in Weimar he met Wassily Kandinsky and published a book on his theory under the title *Die gegenstandslose Welt* ("The Nonobjective World"). Later, when Soviet politicians decided against modern art, Malevich and his art were doomed. He died in poverty and oblivion. Malevich was the first to exhibit paintings composed of abstract geometrical elements. He constantly strove to produce pure, cerebral compositions, repudiating all sensuality and representation in art. His well-known "White on White" (1918; Museum of Modern Art, New York City) carries his Suprematist theories to their logical conclusion.

3) Marcel Duchamp was born July 28, 1887, Blainville, France. died Oct. 2, 1968, Neuilly. French artist who broke down the boundaries between works of art and everyday objects. After the sensation caused by "Nude Descending a Staircase, No. 2" (1912), he painted few other pictures. His irreverence for conventional aesthetic standards led him to devise his famous ready-mades and heralded an artistic revolution. Duchamp was friendly with the Dadaists, and in the 1930s he helped to organize Surrealist exhibitions. He became a U.S. citizen in 1955.

4) Giordano Bruno, original name Filippo Bruno.

5) Filippo Bruno, alias Giordano Bruno, was born 1548, Nola, near Naples died Feb. 17, 1600, Rome. The Dutch East India Company carried the first consignment of China tea to Europe in 1610. In 1669 the English East India Company brought China tea from ports in Java to the London market.

6) (Secerna trska) Saccharum officinarum i (Secerna repa) Beta vulgaris.

ENDZI II

Za Inge Hartmann

Pre nekoliko dana sam posetio Endzi - tako Marinela i ja zovemo moju majku, moju Andjelku. Cim sam stigao Endzi mi bez uvijanja dade do znanja da ona u kuci nema ni prebijenog dinara, sto bi, pretpostavljam, trebalo da znaci da mozda ne bi bilo zgoreg da joj ja bespovratno pozajmim par hiljada, "naravno dok ona ne primi penziju".

Rekoh joj da ne brine, da pri sebi imam nesto para ali se ipak pitam kako je ona uspela da spljeska onih sedamdeset maraka koje sam joj pozajmio pre dva-tri dana. Endzi je nevoljno priznala da tih sedamdeset Nemaca ona zapravo nije ni takla nego sutra misli da ih odnese u banku i tamo zameni za evro.

Zaista mi nije bilo jasno sta bi moja dobra Endzi - ta sicusna i pritom naskroz celava sirotica - mogla da preduzme sa tom tricavom svotom pan evropskog novca. Dok sam ja naokolo zverao po sobi, smisljajuci kako da joj na pristojan nacin postavim to neprijatno finansijsko pitanje, Endzi rece da ce ozbiljno poceti da stedi stranu valutu jer namerava da sebi kupi grob. Njoj ne pada na pamet da zavrshi kao Mocart pa da je neljudi sahrane kao poslednju bednicu, onako, o drzavnom trosku - bilo gde. Nije ona macka pa da sinteri sredjuju njene zemne ostatke. Ona nece ni vrecu ni krec; ona zeli skromnu ali pristojnu sahranu. Pored toga valjda i sam znam da Avram niposto nije pristao da mu onaj car, onaj Efron, pokloni njivu i pecinu vec je pred svedocima zdusno navaljivao da on licno, iz svog dzepa, posteno plati trideset srebrnjaka za grob u koji je naumio da sahrani Saru i sebe. Ona je stara zena pa je valjda razumljivo sto misli na poslednje stvari, pogotovo danas kada Srbijom hara trihinelozna. Ujutru pojedes jednu lepu svinjsku kobasicu a poslepodne te nema.

Ja sam pokusao da joj objasnim da u Beogradu obican grob kosta pet hiljada nemackih maraka. Mozda i vise. To mu dodje oko dve i po hiljade evra ili stopedeset hiljada dinara. Ako bi ona, primera radi, svakog meseca na stranu pocela da sklanja po dvadeset i pet evra bilo bi joj potrebno osam godina da skupi te pare. Neka se ona blago meni mane stednje jer kad umre sigurno nece mnogo brinuti o tome

ko ce da ispovrne novac za njen grob. Ja, ova drzava ili norveska vlada, to ce njoj tada biti sasvim svejedno.

Endzi rece da se i njoj nesto slicno mota u glavi ali je ipak zelela da nas dvoje u porodicnom krugu, kao razumni ljudi, tu stvar sa grobom nekako isteramo na cistinu.

Rasa Todosijevic, 22.1.2002.

FRANC KAFKA 1889

(Predlog za jednu sentimentalnu filmsku biografiju)

Franc Kafka, covek od svojih cetrdesetak godina, zdepasta pojava, gologlav, neukrotive kose boje slame, sirokog pegavog lica, plavih ociju, dobrodusnih usana i visokog cela - u odeci kakvu nosi onaj kicoski soj bezdomnih kockara kad im dobro krene - zapravo probisvet u crnom prasnjavom odelu, sa revolverom u saci, oprezno koraca uskom i ravnom planinskom stazom. Pred njim se, na samo nekoliko koraka, vrletni puteljak suzava a zatim naglo zavija za grebenom; sa njegove desne strane je ostar i visok kameni usek, a sa leve su litice, provalija, sparuseno zbunje, nebo bez oblacka i planinski krs Novog Meksika.

Samo nevidljiva pticica, sicusna nadzornica tog djavoljeg kraja, zvizdukavim dozivima remeti tisinu dolazeceg sutona. On iznenada zacu, ne bas sasvim jasno, negde u blizini, iza svojih ledja, priguseno kikotanje sitnog sljunka koji je vetar ili mozda necija nesmotrena noga poterala da se kotrlja i skakuce niz strmoglavu padinu; tek sto se on okrenuo u pravcu iz koga se zacelo cangrljanje, i tek sto je u magnovenju uspeo da spazi zasenceni svod skrovitog udubljenja iznad staze, nekoliko uzastopnih pucnja ga oborise na tlo.

Franc Kafka, u plitkom koritu kamenog zaklona, u sebi psuje i proklinje sve ono sto bi se u tom gadnom casu na ovom svetu moglo i valjalo prokleti. Nije mu jasno, a zaista mu nije jasno, kako je moguće da tako brzo nestaju bolovi u njegovim do malopre uzarenim ranama.

Iz dzepa na kosulji Franc vadi spil karata - nevinasca neobelezena kockarskom prepredenoscju - pa ih poce deliti, naravno prvo svom nevidljivom sudiji a onda sebi, jednu po jednu, uvezbanim zahvatom palca i kaziprsta, tu kraj svojih nogu vlaznih od krvi i mokrace, naslucujuci da njegov suigrac i nesravnjivi takmac, ma ko to bio, brzinom najbrzih misli vesto petlja po spilu, bira i premece karte kako mu je volja; za sebe bezobzirno otima one najbolje, cekajuci valjda da Franc shvati, ne samo tezinu izvesnosti i bedu svog polozaja, vec i nesto mnogo ludje od toga: mozda svu besmislenost one nevidjene nadmoci koja unapred zna pocetak, tok i ishod njihove igre.

Prizivajući k sebi vesele slike burnih i opasnih događaja, slike sjajnih pokeraskih partija, on se seti kako su te karte, kraljice, dvojke i desetke, nekoc igrale po njegovom taktu, kako su se sklapale njemu u korist, prenoseći budalama znake sudbine koji su belodano kazivali da oni gube i da Franc dobija.

Franc se seti, ko zna zasto, trenutaka kada ga je majka, sasvim malenog i jos neoporavljenog od iscrpljujućeg kaslja, jednog jutra, u sivo i vlažno svitanje, pospanog uvila u cebe, nežno ga potapsala po obrazu i potom pažljivo smestila među stvarima složenim na zadnjem delu konjske zaprege.

- Zabac - rece mu majka sa gornjeg sedista - ne brini, mi sada putujemo ka suncu.

Napustajući dvoriste, povrtnjak, veliki orah i kucicu na periferiji Praga, on je, da niko ne zna, sa sobom poneo mirise pekare i jasnu sliku svog brasnjavog dede sa crnom kujom koja je cvilenjem ispracala njihov polazak. Deda je bespomoćno podigao ruke, uvukao je glavu među ramena i potom je prstom pokazao na kuce, zeći valjda da im tim jednostavnim pokretom kaže da i to pasje stvarjenje ima dušu i da sada tuguje jer oni zauvek odlaze.

Dok je Franc omamljen gledao veliki krug tek okrnutog sunca na zalasku, jedna ga uspanicena misao stade preklinjati da je izgovori ili da je makar pusti da se ona sama, onako kako zna i ume, provuce kroz njegove suve usne, pre nego sto na vratima padne reza, pre nego sto se na prozorima sklope drveni kapci i spusti neprozirna tama.

- Ako ima Boga, nema slucaja - zapoce Franc, potom zastade, zamuknu i spusti pogled na raskrvavljene rane sred svog stomaka. Onda se prenu, malo se pridize, neodlucan sta da preduzme u tom bezizglednom vremenskom skripcu; da li bi bilo bolje da prvo pokupi karte, i od ljudi, od kakvih ljudi: od skitnica, i protuva posve nalik njemu samom, krije prokazani omen, ili ce biti pametnije i mnogo prece da onoj nesrećnoj misli sto u ludom očaju vristi u tamnici njegove glave dokaze da je on neko ko drzi do datog obećanja. Mozda je on i ispruzio ruku ne bi li se domogao razbacanih karata, ili mu se samo prividjalo da to cini; mozda je cak i nesto promrmljao na

racun sudbine, verujuci da ce do boga odjeknuti divlja i bezglasna psovka jednog smrtno ranjenog coveka, ali u njemu, kao u praznoj sobi, ne behu stvari, ne behu misli, pa ne bese ni onog iskrzanog ogledalca u kome bi, ako nista drugo, uspeo ponesto da razazna od ostataka svog lika - razvejanog sred pustinje i nebesa, bas kao sto su se nepovratno razvejala i sva njegova secanja. Franc Kafka vise nije mogao da pojmi da polako prestaje da biva sve ono sto je samo cas ranije bio.

Rasa Todosijevic, Beograd 15.9.1996.

HYMNE AN DRAGOLJUB TODOSIJEVIC
HIMANA DRAGOLJUBU TODOSIJEVICU

Music: Misa Savic

Lyrics: Bettina Hartmann, 1999

Auf die Beine Serben, es dämmert schon
das Morgerot der stolzen Avala sei euer Lohn,

Dragoljub, Liebling der Götter, euch führen will
mitigen Herzens, sanft und still

Jetzt voran Brüder in den Tag
auf daß der verhaßte Tyrann verschwinden mag

Dragoljub eilt und den Teufel besiegt die Nacht
und eure Tugend erhält wieder Macht

Auf dem Himmelsthron eine Feier mit Zaubertrank
und Festgeläut und großem Dank

Auf Erden Menschen jarhundertlang
mit sanftmütigen Seelen und Kindergesang

Auf die Beine Serben es ist Zeit
Dragoljub ruft: der Sieg ist nicht weit

Sträfliche Ketten gehen entzwei
Hunderfach donnert die Stimme: seid frei!

© Bettina Hartmann & Misa Savic, Aachen-Belgrad

KABALISTICKA PRICA KOJA SE ZOVE RAZBOJNICKA GLAVA

Sesdesetih godina osamnaestog veka, na prilazima Beograda, nesto nizvodnije od usca Save u Dunav, tu gde se i danas, tik uz reku, nalazi selo Visnjica i njeni rodni povrtnjaci, jedna je razbojnicka druzina cetiri godine za redom uznemiravala podunavske bastovane i gadno prepadala putnike i trgovce.

Razbojnici su grabili gotovo sve sto bi im padalo saka; jadne bi ljude iz obesti mucili i ubijali a zatim bi ih unakazene a cesto i obezgavljene dovlacili na recnu obalu, nalazeci tamo zgodno mesto sa kojeg bi ih bacali u dublje vode. Oni su to cinili ne zato da bi od sveta krili dokaze svojih svirepih ljudskih naravi vec da niko ne bude siguran gde su im zasede i kuda se krecu.

Posto iza njihovih nedela nisu ostajale zive reci vec samo strava golih lesina - koji bi jos zadugo potom trulele zaglibljene po sevarima, ili bi se zapretene u vrbovo korenje raspadale na dohvat obale, mameci smrdom svakojake bube, ptice i dunavske ribe - u camotnom Beogradu, dole u varosi, narod stade da ispreda i da izmislja razne price.

Kako to obicno u covekovojoj prirodi biva, mnogi su tim dogodovstinama, zapravo kazivanjima onih koji su imali hudu sreću da izbliza vide ishode zla, podosta od svojega dodavali; tudje bi se slike doterivale, kadasto gubile, zaturale, a kadasto i tumbe premetale, ili bi se u svemu trazili, a bogami i umetali nagovestaji buducih stradanja - kao da tom sirotom i tromom svetu, pritesnjenom uz granicu, njegov svagdasnji cemer, cesta ratovanja, siromastvo i okrutnosti turskih vlasti nisu odavno bili preko glave.

Pronosile su se reci da razbojnika ima mnogo; govorkalo se da ih je citava vojska, da tamo nikoga ne mori glad niti da iko od ljutih momaka oskudeva u dobrom oruzju. Ispade da ljude vodi neki Grk, bas Grk, strasilo crnje od najcrnjeg Arapina, zapravo da ih predvodi dugobradi raspop u teskoj popovskoj mantiji, mrsavi patuljak i prgava zlica. Znalo se da raspop ne stedi ni decu u kolevci i da skota nije briga ko je kakve vere. Ako je on, sto bi se reklo, zasvagda raskrstio sa bogom, ako se odmetno od sultana i zemaljskih zakona, a

zasigurno da jeste, i ako je zbog pljacke i hajduckog zivota izabrao sumu za dom, zasto bi onda tu prokletiju brinulo je li ko uz latinskog il hriscanskog boga, ili mozda vise voli Mojsija od Muhameda. Raspop, navodno, ima zenu u Moreji; ima on, navodno, i dva rodjena brata, dva ugledna i postena coveka u samom Carigradu, zatim dousnike po Beogradu, te sijaset pomocnika koji ga s jeseni i preko zime goste a kad zatreba i skrivaju od onih vlasti s onu stranu Dunava. Da sve bude uzbudljivije, narod je svoje mastovite skalamerije udesio svakojakim zverima - raspopovim prethodnicima - psima naucenim da urlicu, da sa ljudi kidaju zivo meso a razbegle putnike ko ovce vracaju na drum, na cistinu, pravo pod noz njegove nemilosti.

Pa opet, nagadjalo se, a i sta bi drugo, da razbojnici sve to rade u dogovoru sa Turcima iz beogradske tvrdjave, i da je zbog toga glupo verovati da su se junaci latili oruzja zato da po ovoj nesretnoj zemlji satiru Muhamedov nakot, brane narod od necasti i svete grobove najblizih. Eto, Turci o tome cute, ne mahnitaju, a njihov pasa odmahuje rukom kad god mu neko pomene razbojnike; kazu da se on podsmeva hriscanskom kukavicluku i uz to jos dodaje da nije voljan da rad sacice tumarala dize vojnike i klepece na uzbunu.

Iako su zalbe na bezakonja vremenom bivale brojnije, svi su znali da se mimo pasine volje i njegovog nadzora nista ne moze preduzeti, niti bi taj, takav kakav je, mirno gledao ako bi se narod, ne daj boze, na svoju ruku poceo sabirati i dogovarati, makar i zbog takvih povoda kao sto su potera za lupezima i sigurni drumovi.

Da bez debelog podmicivanja Turcima ne pada na pamet da ista potezu bese sasvim jasno - pogotovo sto se govorilo da razbojnici ne zaustavljaju karavane niti da je iko od onih prekih stambolskih tataraga ikad pominjao nevolje sa odmetnicima po okolnim putevima. Ako bi neki stranac, dosljak koji malo sta moze i ume da razabere sred mutnog sveta i teskih naravi s ovu stranu reke, radoznalo upitao Turke sta se to dogadja tamo dole niz Dunav, Turci bi mu odgovorili da je sve mirno i potaman, upravo onako kako i treba da bude na granici svetle carevine. Granicu ne cuvaju devojke i lepe baste vec zapustena polja i razbojnicke druzine. Oni bi mu kazali da razbojnika ima i ovde i onde, da tih nesretnika ima svuda, pa zasto bi onda iko razmisljao o pustahijama cije ce glave, ovako ili onako, sutra ili za koji dan, sigurno završiti na kolju. Kad jedni onemocaju eto ti

drugih na istom poslu. Cemu zurba, cemu plahovite reci kad svemoguci Alah zna sta prvo treba raditi a sta potom sledi. Niti su to razbojnici niti oni napadaju i robe cestit svet vec se to ti probisveti medju sobom ganjaju i trebe a ona stoka dole u varosi muce i dize larmu. Tako treba da bude a drugacije ne bi valjalo.

Sa svakim novim prepadom i hajduckom odvaznoscu da putnike presrecu cak i na vrh same Karaburme, poce se razabirati - mada i dalje bez dokaza - da oni odnekud znaju koga smeju da pljackaju a koga je bolje pustiti da ide svojim putem. Napokon svima puce pred ocima da je celo to nevaljalstvo smisljeno i utanaceno izmedju Turaka iz tvrdjave i onih pohlepnih seoskih glavesina koji na dugoj turskoj uzici ko zlotvori caruju nad svojom sabracom..

Posto zaplasene seljake, najamnike i beskućne pribeglice ne bese zgodno ni previse pametno zvati na dogovore, niti sa njima na tajnim sastancima sklapati pobratimstva za poteru, sve se poce vrteti oko novca. Varosani, naravno ne sirotinja vec oni imucniji, nisu bili kadri da sakupe onoliko gotovine, zapravo neznano koliko blaga, e da to Turcima bude dovoljna plata, ne samo da zbog bolje ponude zaborave na razbojnicke darove vec i da sa oruzjem krenu da hvataju one od kojih su do juce primali vredne stvari i koji su za njihov racun, il a na obostranu korist, naokolo sejali strah, nadzirali i udaljenije zaseoke i svakom nezadovoljstvu sekli vitke grane pre nego sto bi ono uspelo da izraste u cvrst naum ili se zbog teskih nepravdi razlista u otvorenu pobunu.

Kada je svakom strpljenju ipak dosao kraj i kada su cak i kraci izlasci iz grada postali opasni poduhvati, skupi se u jednoj basti nekolicina uglednijih beogradskih trgovaca u nameri da se oni medju sobom dogovore sta dalje da rade, gde sebi da traze saveznike, i uopste kako da se bez buke i vece stete rese napasti. Dok su oni pretresali nevesele prilike, dodje k njima jedan Turcin, znanac, dobra dusa, rodod iz Smedereva, zvani Alija Smederevac, uglavnom trgovac semenjem i zacinama, covek ziva duha i uz to veliki putnik. Stade ti on kraj plota, osloni se na vrljike, rukom pozdravi zaselo drustvo pa ne dizuci glas upita odatle gazdu od kuće da li je zgodno da im se i on pridruzi. Uz serbet i razgovor Turcin im predlozi sta da preduzmu.

"Moracemo" - rece im Smederevac - "sto pre da smislamo i u narod da pustimo neku glasinu, nesto glupo, ne daj boze da imalo lici na lukavu zamku. Pasa je ucena dusa, covek od pera i maca, prosao nam je on sito i reseto. Njega su spremali u Kairu pa mu zato nece biti tesko da nasim doskocicama lako nadje pocetak. Ako nama ipak uspe da svetini u varosi hajducki imetak nazidamo do nebesa, i time na zaobilazan nacin polakomimo pasine pomocnike, mozda ce se oni oni medju sobom posvadjati. Dodje li do sastanka, do prepirke i hajduckog poricanja, a pasine svadjalice pocnu da ih psuju i na njih da potezu svoje nozeve, a ovi opet stanu da se kunu i da odricu bas sve sto se prica o njihovom bogatstvu, sto ce pasu jos vise razgneviti i utvrditi u uverenju da hulje lazu, eto nama nevolje manje. Nestane li razbojnika sve ce se za neko doba, verujem vrlo brzo, vratiti na staro, pa cemo i mi opet slobodno putovati i u miru trgovati gde god za to imamo dozvolu. I jos nesto cu vam kazati: razmisljajte vi o smicalicama ali neka svako od vas, jos koliko veceras, kad ja završim molitvu, dodje k meni i neka sa sobom ponese po jedan veliki cup".

Kod tih reci, dakako uz nevericu da se budalastim preterivanjima, loncima i lazima ista pametno moze postici, trgovci se razidjose kucama, ali eto njih sa loncima kod Turcina u sumrak.

Alija ih uctivo primi u kucu. Jos s vrata on svom sinovcu polusapatom nalozi da goste posluži medom i hladnom vodom. Kada su se trgovci zaslادili, izvede ih Alija u neosvetljeno dvoriste pa ih odatle, uskom stazom, sve kao polako, ali u zurbi, sa lampom u ruci, povede ravno u podrum - u jedno ciglama ozidano podzemno skladište gde je odlagao stvari za prodaju i razne domace potreptine. Tu on bez reci vatrom pripali nekoliko podrumskih svetlila, uze kratku motiku, pljunu u sake i uz dosta truda i huktanja iskopa pet jama. U svaku od jama Ture spusti po jedan od onih lonaca sto su ih ovi sa sobom doneli, a zatim sve lonce, onako do grla, brizljivo zasu zemljom koja mu je preostala od malopredjasnjeg kopanja. Obavivši taj deo posla, Smederevac izu papuce, izu sa nogu svoje lepe vezene carape a onda rastresito tlo poce da nabija golim tabanima. Kruzio je Alija oko cupova, kruzio je i lagano skakutao, sve tako zapleteno kao da je tetreb ili sam djavo koji na pustom proplanku, na djavoljoj ledini, pocupkuje sebi za dusu neko njemu drago kolo. Vidi se da Ale zna sta radi, dobro se vidi da mu to

podrumsko ripanje i huktanje nije prvi put, a medju trgovcima muk, niko ni da pisne pred onim sto ovaj pred njima cinise.

Zamantan ludom igrom i na kraju siguran da se ukopani cupovi ni za dlaku nece pomeriti, Alija klecavo i sve zanoseci zavrshi sa vraćanjem. Onda im on nalozi da slobodno pristupe cupovima, da svako stane pred tudje grlo, da svi sagnu glave, onako kao da u tim loncima toboze nesto vredno traze.

"Na moj znak svako ce od vas bez premisljanja poceti u cup da kazuje razna muska i zenska imena. Ako bilo ko - nastavi Ale - nekom srecom izrekne ime razbojnika, ili mu se iz usta otme ime one gube, onog zloduha koji ovog sata pri sebi cuva bilo sta, makar i najmanju sitnicu od razbojnickog imetka, neka to bude i novac koji je on stekao prodajuci za druge ugrabljene stvari, tome ce nevaljalcu glava smesta odleteti sa ramena a on ce se za malo vremena bezglav naokolo teturati, bas onoliko dugo koliko ce i njegovoj glavi biti potrebno da se dokotrlja ovamo u ovaj podrum i dok sama od sebe ne uskoci u onaj cup iz kojega je zlikovca dozivalo njegovo ime".

Kada je on sve to njima ispricao, uceci ih nabusitim glasom, zbog cega se svakom prividjalo da upravo u njega gleda i da samo njemu lupa srce, Smederevac zacuta, zalostivo se osvrte oko sebe i nemalo zatim, pljesnuvsi dlanom o dlan, pretvori se u zavitlano cudoviste, u spodobu telom ponajvise nalik goropadnom jarcu. Od tog kratkorepog i dlakavog stvora pasje glave vec sledeceg trena nastaje gorska orlusina, krestava zivina sto se u ropskoj nemoci jedna jednako prevrće sred drvene krletke; a taj pernati car ubojita kljuna, svagda sila i uzor ostalim pticama, najedared zamuknu, sklopi krila, umiri grudi, upilji u zabezeknute trgovce i na njihove rodjene oci posta bokor rascvetalih ruza, sve cvece predivnih boja i jos zanosnijeg kada od koga se svima cinilo da su u rajskom vrtu, na pocetku vremena, i da su te ruze i opojni miomirisi dar njihovoj ustrajnoj veri i njihovom zivotarenju u kuznom glibu podno kalemegdanske padine. Na njihovu zalost ni to mirisljavo cvece koje se u svojoj briznoj negovanoj divoti razbokorilo podrumom, nehtede zadugo da miruje vec sa hukom vetra uze oblik zgurenog coveka, bas slika i prilika predjasnjeg Alije, valjda slika onog znojavog i brbljivog trgovca ustajalim zacinama, koji

sada bosonog i smucen od bjanja bez reci izcezu iz podruma kao da u njega to budalasto smederevsko Ture nikad nije ni silazilo.

U podrumu ostadose trgovci; ostadose oni medju dzakovima punim suvih zacina i kraj hrpe lubenica koje jos uvek sobom odisase na bastu, na jutarnje dunavske vode i na onu omamljivu svezinu tek potrganog zelenila; stajahu ti oni tako prestravljeni pred ukopanim zemljanim loncima, pred pet ponornih jama, koje vise i ne behu lonci il bezdno rupetine vec pre besumni virovi tame od onoga sveta; ostadose oni da se cude i da se krste neznanoj sili, sili osvetnici, koja im na precac zamuti duse i sveza jezike pa im tu gde se jadni u strahu zdrvenise, bice valjda u predsoblju samog pakla, ni jedno jedino ime, hriscansko il bilo koje drugo, nehtede da dodje u pamet, u njihove smetene glave.

Rasa Todosijevic

KABALISTICKA PRICA O KRAJU SVETA

Jedan siromasan covek, tuzan i procelav starac bez svoga i svojte, voleo je na svom balkonu da hrani ptice. On je uglavnom hranio golubove i vesele vrapce ali su na te skromne i uljudno pripremane gozbe cesto umele da navrate gugutke, senice, kreje, crvendaci i svadljive svrake.

Kad je cova bio pri novcu ptice je nutkao prvoklasnim psenicnim zrnevljem. Za mrsava vremena, za duge dane penzionerske besparice, deda je ticice cascavao mrvicama suvog hleba, okrajcima kakvog pregorelog kolaca a pokatkad i ostacima jucerasnjeg pire krompira.

Prema njegovom brizljivo vodjenom dnevniku moze se doznati da je on uspeo da prehrani 175 820 golubova i preko 960 000 vrabaca, ne ukljucujuci u taj golemi zbir njihova nebrojena potomstva ali, razume se, i drage susede, kojima su razmazeni dedini abonenti, andjelcici punih stomaka, velikodusno prepustali skrte darove neizvesnih ulicnih trpeza.

To bese, reklo bi se, maleni korak za jednog sirotog cilagera ali i te kako veliki dobitak za ceo pticiji rod.

Dok su balkanski proroci, nakresani trecerazrednim uvoznim viskijem i publicitetom u zutoj stampi, naokolo klepetali da se svi mi moramo spremati za odlucni boj jer se moze desiti da nam nacija zadrema i da u tom beslovesnom stanju niko ne primeti da svetom vec uveliko caruje zuta rasa, dotle je pomenuti hranitelj malenih ulicnih ptica bio uveren da ce na kraju vremena, na kraju svekolike istorije, zanavek isceznuti svih 34 000 000 000 ljudi i da ce nasom lepom plavom planetom ostati da vladaju prozdrljivi leteci krokodili.

Rasa Todosijevic Beograd, 11.11.03.

KARIKA KOJA NEDOSTAJE (PRICA O DOBROM NACISTI)

Demon je usao u Terezu.

Padala je, onesvescivala se, i u nesvesti ostajala po nekoliko sati. U decembru vise nije izlazila iz kuce niti se dizala iz postelje.

Za mene to bese dobar izgovor da je posecujem. Bio sam oprezan. Uvek sam navaljivao da me do vrata prati njen mlađji brat, kuret a mozda i komunist. Terezina soba je bila u u gornjem delu kuce. Njena majka je zaverenicki ostajala u radnji ili bi silazila u podrum gde je petljala u maloj i dobro skrivenoj stampariji. Ostajao sam kod nje nasamo koliko sam hteo pa sam mogao cak i da zakljucam vrata. Ona je tada bila veoma bolesna. Ophodio sam se sa njom kao sa detetom; nagnuo bih se nad njenim uzglavljem, drzao bih joj glavu i ljubio je onako ocinski. Svi su to prihvatili s postovanjem, sa neznoscu i velikom zahvalnoscu.

Iako nadasve cedna, Tereza je bila i veoma osetljiva devojka. Na najblazi dodir, koji neka druga cura ne bi ni primetila, ona bi nacisto zanemela; bilo mi je dovoljno da joj ovlas dodirnem dojke pa da pocrveni. Mogao sam da izazovem njenu nesvesticu kad god bi mi se prohtelo, a ona nije ni pomisljala da mi se opire jer je imala poverenje u mene. Mozda se malo stidela sto je bila toliko slobodna s covekom kao sto sam ja i sto traci moje dragoceno vreme. Ma koliko bolesna sirotica mi je zavrtela glavu. Bio sam pazljiv ali se ona jednom trze iz navodne nesvesti i vide me kako pokusavam da joj uguram moju mesnatu mocugu; drugi put me je zaista iznenadila dok sam je milovao. Zastidela se, jauknula je i pozalila mi se. Na to sam joj rekao: "Ja sam tvoj gospodar... Sve moras da trpis u ime nase velike ljubavi". Naredio sam joj da sidje sa kreveta, da se potpuno skine i da klekne. Gola i obeznanjena Tereza poce da mrmlija i da se moli Bogu. Ja sam umislio da sam Isus koji guzi mladu i zanesenu kaludjericu. Oko Bozica, na veliki praznik, vise se nisam obazirao. Od tada se i ona manje zalila ali sebi nije umela da objasni sta oseca.

Mada ne bez straha, dobro sam razumeo sta mi zapravo cinimo i gde nas to moze odvestii. Cim bih usao u sobu i zakljucao vrata Tereza je

padala u nesvest, i sve bi krenulo kao po dogovoru. U januaru ili februaru shvatio sam da je trudna.

Opasnost je bila velika. Nismo ziveli u pustinji niti u manastiru gde bi se stvar lako zataskala, vec tako reci u sred Beograda. Njenom bratu, onom osisani levicaru, vec se cinilo da nije dobro sto se ja toliko dugo zadržavam kod nje. Jednog dana kada sam dosao, on stade kraj sestree, kao da je cuva. Bez reci sam ga izbacio iz sobe a ogorcena majka ga istera iz kuce.

Sve je to moglo da se izrodi u bruku. Tesko uvredjen i izbacen na ulicu mladice je mogao da me prijavi Nemcima ili da nekog policijskog izroda nahuska na mene. Medjutim stvar nije bila jednostavna. Oni su skrivali stampariju a pride su bili i bez novca. Njihov saskasti kuret je novac trosio na pozoriste i na kojekakve pedercice i ako je dobro znao kakve su prilike u kuci. Dosta kasnije, nekih dvadesetak godina posle rata, to ce mu pozoriste ali i one druge osobine, uz majcinu stampariju koju Nemci nisu uspeli da otkriju, dobro koristiti kod novih vlasti.

PRICA O DOBROM NACISTI

Pocetkom marta, bas po onoj cuvenoj hladnoci, svi se sabrase u Terezinoj sobi. Ona mi pred roditeljima pokaza zlatnu narukvicu i bojazljivo upita da li mogu da je prodam ili da je zamenim za namirnice; recimo za brasno, pasulj i slaninu. Bio sam svestan njihovog poverenja pa odgovorih da licno nisam vican takvim poslovima ali da znam mesta gde se skupljaju crnoberzijanci. Smutljivci i propalice koriste nase nevolje, piju nam krv, a sutra ce pred svetom trubiti da su cisti ko jutarnja rosa i da vecih rodoljuba od njih nije bilo. Terezi sam rekao da se strpi i da ce za par dana sve biti sredjeno. Njen otac, dobri Milan, stajao je po strani i nije prozborio ni rec. Verovatno se stideo skripca u koji je sudbina doterala njegovu porodicu. Samo mu se donja usna povremeno i samovoljno grcila - on je tu svoju uspomenu sa njihovog davnasnjeg medenog meseca provedenog na Sardiniji nasiroko obrazlagao posledicom teskih batina primljenih u podrumima Gestapoa.

Ta ce mi martovska hladnoca zauvek ostati u kostima. Narukvicu sam uvio u svetloplavu lanenu salvetu i potom krenuh ka Balkanskoj ulicu da tamo potrazim coveka za koga sam znao da se bavi svercom namirnica. Sneg je polako prestajao da pada. U podnozju te opasno klizave ulicne strmine neki kocijas je mlatio konja. Konj se sapleo na zaledjenoj kaldrmi; uz svo svoje nemocno bacakanje, kocijaseve psovke i udarce bica jadnicak nikako nije uspevaao da se pridigne. Kocijas je prevezio staru burad i za konja nije mario. Ne prodje mnogo vremena a oko nemilog prizora se sabra puno sveta. Kocijas je i dalje urlao, i dalje je tukao zivotinju ali niko od okupljenih nemase hrabrosti da istupi, da mu pridje i da makar recima pokusa da obuzda njegovu pomahnitalost. Eto, - pomislih - pedesetak kukavica naspram jednog pijanog kocijasa a niko da mrdne prstom.

Iznenada, neznano odakle, kraj kocijasa se stvorio elegantan nemacki oficir. Oficir stade da se dere na njega ocigledno u nameri da ovaj prekine sa mrcvarenjem posrnulog konja. Zanet batinanjem kocijas kao da nije primecivao Nemca ili, mozda, a to je sada zaista tesko reci, nije razumeo sta mu je vojnicina govorila. Da bi na precac zaustavio kocijasevo divljanje Svaba ga pesnicom udari ravno sred tintare. Sav u cudu, zajapuren i raskrvavljenog nosa, kao kakav punjeni lutak, kocijas poledjuske tresnu o kaldrmu. Ne obracajuci vise paznju na kocijasa koji je ocekivao udarac cizme ili stogod gore od toga, oficir pridje konju, saze se kraj njega, pomilova ga po glavi, nesto mu tiho prosaputa, zatim ga pazljivo uhvati za uzdu i kljuse se lako dize na svoje noge.

Svetina kao svetina, svakako da je sazaljerala zivotinju i verovatno da je prezirala kocijasevo divljastvo. Medjutim, tesko da su ljudi u tim gadnim vremenima mogli da pohvale plemenito delo okupatorskog oficira. Na kraju krajeva, snagom svog oruzja i nesumnjivim autoritetom strogog gospodara grada njemu nije bilo tesko da zauzda zlu spodobu koja je tukla bespomocno konjce. Jedna se baba s obe ruke uhvati za svoju sedu glavu i poce naokolo turobno da kukumavci: "Narode! videst li sta nam rade crne Svabe! Tuku i satiru jadnog coveka!"

Sredinom sezdesetih Tereza je sa svojom izdijeljom cerkom i ostarelom majkom zauvek napustila Beograd. Skrasile su se u Dizeldorfu. Neko mi je rekao da stanuju blizu zeleznicke stanice i da se tamo dobro snalaze. Deda Milan je ostao da samuje u pustoj kucerini. Ja sam ga povremeno obilazio. Obicno bih mu donosio kafu, cigarete ili rakiju. Dok bi lokali moju rakiju on bi se staracki vajkao da je njegova iskrivljena usna zig germanskih batina. Njemu bese lakse da taj gadan rukopis untrasnjeg bola pripise nemackom ludilu nego bezocnom kurvanju svoje zene.

Ma sta god da se zbivalo po podrumima beogradskog Gestapoa ili na obalama suncane Sardinije, ta je iskrivljena usna tom beskrajno pitomom coveku nepravedno dala sardonican izraz neveselog gadjenja .

NAPOMENE:

Prvi deo price sam zasnovao na fragmentu Misleove knjige "Vestica", tacnije na poglavlju pod nazivom "Otac Zirar i Kadjerova .1730".

(La sorciere, Jules Michelet, Beograd: Vuk Karadzic, 1986 (Beograd: Kultura. Biblioteka Zodijak; knjiga 61. Prevod: Mira Vukovic).

Pitanje zasto sam odabrao taj deo Misleovih tumacenja starih francuskih dokumenata ali i prosede za koji ce mnogi kazati da ide nepristojnom ivicom otvorenog knjizevnog potkradanja, ostavljam bez odgovora.

Drugi deo, pod nazivom "Prica o dobrom nacisti" nema podlogu u ozbiljnim pisanim izvorima. Ja sam se oslonio na nekoliko mutnih slicica jedne bolecive i vec zaboravljene beogradske anegdote. Pricu o obesnom kocijasu, konju i dobrom nemackom oficiru cuo sam pre tridesetak godina. Nju mi je prvi ispricao izvesni lufton, akademik, koji se po gradu predstavljao kao Srbin, naucnik, nacionalni radnik, i uz to filantrop, rododm iz Zagreba.

Rasa Todosijevic, 2001

LANAC SVETOG...

... a ta vecno kruzeca pisma - tu gde se prostodusnim recima prostodusnih ljudi predocava izvesnost materijalne dobiti, izvesnost predstojece sreca i ljubavi, naravno samo za one koji nastave da sire njihove poruke, a uz te prazne reci, tek da se ne smetne s uma, pojavljuje se i kazna, zapravo zlosutni nagovestaj gadnog udesa, i moguće smrti, ne samo za one koji dobiju pismo a nisu voljni da ga umnoze i razasalju, vec i za one nesretnike koji iz nemara prekidaju sirenje njegove sadrzine, ne uvidjajuci valjda da se i u prostorima plebejske metafizike dodeljuju nagrade za poslusnost i izricu teske kazne razumnom delanju - obicno pocinju (citiram) ovako:

Postovani Gospodine/Gospodjo,

Ovo pismo vama moze doneti radost i blagostanje. To je zaista dobar razlog da ga ne bacite vec da ga pazljivo procitate i umnozite u nekoliko primeraka. Ukoliko umnozene primerke - najkasnije za sedam dana - posaljete svima kojima zelite dobro, budite sigurno da ce te i vi biti osoba na cija ce vrata uskoro zakucati sreca.

Uz pisma nipošto ne prilazite novac ili papire od vrednosti.

Ovaj lanac je zaceo Njemu je *Sveti*..... dao *Nalog* da stvori lanac ljubavi i nade. Ne sumnjajuci u prst sudbine, se latio organizovanja bratstva utemeljenog na ovom pismu i dijalektici njegovih znamenja.

Ovo su znamenja lanca Sv.....

Nekoliko dana pred polazak na svoj dugo odlagan godisnji odmor, pukovnik italijanske vojske, Fulvio Salvatore, dobio je takvo pismo. Na veceri koju je priredio za svoje prijatelje on je prisutnima pokazao taj papir, upitavsi sve redom sta bi bilo najbolje da uradi sa tom porukom nejasne sadrzine. Jedni su ga savetovali jedno drugi drugo a on sam rece da ce pismo spaliti jer ne veruje budalastinama, a povrh toga nikad nije cuo za tog *Svetog*..... Tako je pukovnik Fulvio nehotice sam sebi prerekao sudbinu.

U neko doba noci u pukovnikovu kucu upade grupa od sest ili sedam Musolinijevih crnokosuljasa. Gosti se grdno uznemirise. Njihova zbunjenost bese veca tim pre sto niko od njih nije mogao ni sanjati da bi takva gomila opskurnih tipovi uopste i smela da priviri a nekmoli da bahato nagrne u kucu oficira viseg cina i coveka ozenjenog cerkom industrijskog magnata cije su se licne veze protezale do boga.

Jedan crnokosuljas, po svoj prilici predvodnik, svima rece da budu mirni, da ostanu tu gde jesu, da im se nista lose nece dogoditi jer su oni dosli da porazgovaraju sa Mariom Gatinijem (Mario Gattini). Mario se tog casa zadesion na drugom kraju velikog trpezarijskog stola, bas nekako po strani od ostalih gostiju, zavaljen u fotelji, s casom u ruci, tik kraj otvorenog prozora.

Znajuci dobro kako izgleda onaj koga oni traze, jedna ljudeskara se izdvoji iz grupe i u par koraka pridje Mariu. Izigravajuci trapavog ulucnog madjionicara, on pred njim razvi novine u kojima je skrivao mesarsku sataru, pa zaurlavsi koliko ga grlo nosi, poce njome da ga udara po glavi, vratu i ramenima. Vitlao je on tom svojom satarom sve dotle dok nije bio siguran da je obavio posao zbog koga je dosao. Onda se ta sotonska pojava zajapurenog lica okrenu gostima i pripreti im da cute jer i njih moze zadesiti isto sto i ono evropejsko djubre, samo ako neko pisne ili, ne daj boze, pomisli da bezi.

Zgromljeni nenadanim dogadjajem i strasnim prizorom iskasapljenog prijatelja, cije je telo s bezoblicnim ostacima glave i pokidanim rukama ostalo u onoj fotelji kraj prozora, svi su jos dugo posle odlaska Musolinijevih baraba, u mucnom cutanju zverali u prazno, pritom niko sposoban da se pokrene, da bilo sta prozbori ili pak preduzme. Cak je i pukovnik, s licnim oruzjem gotovo na dohvat ruke, sedeo sludjena uma, zureci netremice u neprepoznatljive ostatke glave onog Maria, Maria Gatinia, sa kojim je koliko do malo pre razgovarao o necemu, vrug bi ga sada znao o cemu.

Policija koja je dosla da ispita slucaj pohvalila je pukovnikovu prisebnost, njegovu vojnicku hladnokrvnost, jer je odlucnoscu, mudroscu i dobrim drzanjem uspeo da spreči vece zlo i moguci pokolj nevinih ljudi. Na kraju krajeva, to je donekle i bilo tacno. Iz ministarstva je stiglo zvanicno uveravanje da ce se, dakako u skladu

sa datim okolnostima, preduzeti sve, bas sve, da se resi slucaj i najrigoroznije kazne zlikovci.

Malo potom, pukovnikov mlađji brat, arhitekta Karlo, usni san kako on u ruci drži sveću sa krvavim ziskom i kako s mukom nazire i sriće bas ove redove koje Vi sada citate. Sutradan, sav brizan, Karlo pohita bratu u nameri da mu isprica san i da ga upozori na svoje slutnje - kao da ovaj na javi nije doziveo nesto sto puta gore od bratovljevih snovidjenja. Takvi su ljudi. Medjutim, Salvatore je sa porodicom sat ranije otisao iz grada, uvereni da ce im duzi odmor i more pomoci da smire duse. Negde u sumrak, na domak Napulja, pukovnikova kola bez vidljivih uzroka skretose s puta, udarivsi pritom prvo u jedno drvo a zatim u kamenu ogradu dominikanskog manastira. Kola su se prevrnula i zapalila a on je izgoreo zajedno sa svojom zenom Stefaniom i svoja dva sina blizanca, Albertom i Nikolom.

Kada se sve sabere, glavne teme na njihovom sprovodu bile su: otadjbina, zavitanost modernog zivota, Abisinija, zivci, banje i lepe uniforme oficira Fulvijeve regimente.

Karlo je u bratovljevom stanu pronasao polu-sagorele ostatke pisma koje je video u snu. Nekako je uspeo da razabere sadrzinu, zapravo njegov kraj, uverivsi se da su reci predocavale sve sto se moze zbiti njegovom dobrom ali previse sumnjicavom bratu ukoliko ne ispuni *Nalog* kojim ga je primljeno pismo obavezalo.

xxx

Mlad i siromasan filipinski ribar po imenu Francesco Hernandez (Francesco Hernandez) dobio je pismo istovetne sadrzine kao i pomenuti pukovnik Fulvio. Mada gotovo nepismen Francesco je shvatio smisao poruke. On se cvrsto zavetovase Neizrecivom da ce nastaviti njegov lanac i da ce do naznacenog dana uraditi sve ono sto se od njega u pismu trazi. Sa nevelikom uštedjevinom i skromnim priložima rođjaka, Francesco je umnozio pismo u pedesetak primeraka i zatim ga, na opstu radost okoline, razasla na adrese gotovo svih zitelja njegovog siromasnog ribarskog sela. Nesebicni Francesco je zeleo da se svim ljudima na svetu osmehne sreće. Potaknuti primerom njegove velikodusnosti ribari pocese da umnozavaju primljena pisma kao da su pravi pravcati cekovi i da ih

siroke ruke salju na sve strane. Uskoro na ostrvu ne bese kuce koja nije primila bar desetak istovetnih poruka i koja ne razasla isto toliko ako ne i vise.

Nedelju dana kasnije, nasavsi se u Apari (Aparri), radi nabavke ribarskih potrepstina, Francesco je kupio loz koji mu donese glavni zgoditak. Premija je bila teska cetiri stotine i osamdeset hiljada americkih dolara. Stekavsi veliku svotu nenadanog novca svi su poverovali da je njegov imetak samo pocetak, tek skromni vesnik dolazeceg blagostanja. Takodje se verovalo da ce dobri Francesco, njihov sreckovic, eto, taman dok se i oni sami umedjvremenu ne obogate, nesto od tog lako stecenog imetka podeliti sa njima ili, ako ne to, da ce deo novca, sto bi bilo sasvim razumljivo, uloziti u novu barku i opremu sa kojom bi se lakse i vise lovilo. Nazalost, Francesco je zaboravio na tegoban i nikad izvestan ribarski poziv. Prepustivsi se porocima i dangubi junos je zaboravio na rodjake, na prijatelje i na onu jucerasnju pomoc bliznjih. Dok se on ludo provodio po Apari, pa cak i po Manili, troseci novac na kurve, na besmislene kojestarije i nocne terevenke po skupim a mnogo cesce po sumnjivim rupama, dotle ostrvo zahvati nervoza, teskobno iscekivanje, a neka sumorna nada, nada pomesana sa zebnjom i nevericom, doslovno je paralisao zivot njihovog seoceta.

Najedared se svi pretvorise u oci i usi. Svi stadose da bajaju i mudruju. Svi pocese da njuskaju, da cunjaju naokolo, da zveraju kojekuda i da osluskuju svaki sumnjivi sum, ne bi li ko od njih, bog te pita zasto, bio prvi koji ce predvideti gde ce banuti sreca i odakle ce se razleci glasovi radosti.

Na lokalnoj radio stanici (poklon neimenovanog dobrotvora iz Kanzasa) vidovite zene su se medju sobom utrkivale u raspredanju svojih snova, opisujuci najrazlicitije vrste znamenja koja, ako ih rastumaci posednik onostranih moci, ako ih on pravilno razveze, mogu ukazati na imena osoba koje ce za dan-dva dobiti veliko bogatstvo. U svom bezobrazluku najdalje je ipak dogurala gospodja Adela Kanosa (Adela Canosa). Ona je slusaoce ubedjivala da mostovi, klupe, kvake, cipele pa cak i takve sitnice kao sto su kuhinjski sudovi, imaju dusu. Navela je primer jednog noza sa metalnom drskom, inace napravljenog i uvezeng iz Nemacke, iz Solingena, koji joj je porucio da sto pre svrati do malog Velaskeza (a

slusaoci znaju o kome je rec) i da mu lepo kaze da ce on, nistarija nad nistarijama, dobiti nasledstvo, verovatno iz Amerike, ali da ce za njega licno biti mnogo pametno da joj prvo ispovrne onih dve hiljade pesosa koje mu je ona pozajmila pred Novu godinu, pa tek onda neka prikan sedne na svoje dupe i neka sneva o putovanju u Aparu, o bankovnom racunu, kurvama, pivu i americkim dolarima.

Osetivsi u kom pravcu tih dana duvaju pomodni ostrvski povetarci i kako kucaju priglupa ribarska srdasca, Adela je, ubedljivim tonom i svojim ubitacnim dramskim stankama slusaocima ispricala pricu o kasikicama koje su napokon shvatile istinu o reinkarnaciji, istinu o Samsari i pravim uzrocima njihove proklete samsaricke egzistencije. Dakle, sazeto receno, onako telegrafski, bez ukrasnih dodataka i velikog filozofiranja, njene kasikice su ubedjene da svaka od njih i sve one zajedno, u sebi nose jasna secanja na predjasnja postojanja. Kako joj rekose, one su u prethodnom zivotu bile tvrdi zupcanici i zapete opruge, zapravo delovi velike serije neuspelih japanskih budilnika, sklopljenih 1913. god. u Osaki. One su, naravno, na neki njima svojstven nacin, veoma ogorcene na svoje prethodne zivote, mada ni njima samim nije bas jasno odakle im dotice to nezadovoljstvo. Ubijale su ih duge godine tame, camotinje i grobna tisina zabacenog japanskog skladista iz koga ih je izbavio, gle ironije, jedan bezdusni trgovac, jednooka spodoba bez savesti, da bi ih potom taj isti prepredenjak, gusar i derikoza za velike pare uvalio siromasnim topionicarima na Filipinima.

Ovakve kakve su one danas, pretopljene u jeftine gvozdene kasicice, stvarcice smesane sa delovima drugih stvari - onih sto sobom nose druga secanja, price i iskustva iz dalekih krajeva - jesu jedini istinski melem koji njihove samsaricke sudbine, sudbine muka i previda cini snosljivijim.

Otvoreno govoreci, kasicice su ogorcene i na svoja sadasnja bivstvovanja. Tuze se na dosudjene sudbine bespomocnih kasicica koje svaki kreten kome se prohte da nesto posrce, moze ih bez zazora ugurati u svoja smrdljiva usta, ne pitajuci se ko su one, odakle dolaze i da li ima smisla ciniti te grozne stvari njihovim trenutnim egzistencijama - ne misleci da bi njihova proslost mogla biti slavija i uzvisenija od njegove odvratne krezube pomijare kojom ih on balavi.

Ako bi se one pitale sta bi najradije zelele da budu, naravno u nekom od narednih zivota, onda bi one odabrale zivot hromiranih figurina koje krasi pramce dicnih britanskih automobila marke Rolls Royce. Jeste da su te zelje pomalo staromodne, bas kao i crtezi na koricama romana koje im Adela cita, ali njene kasicice vec vekovima cezu za danima plemenite dokolice, za udaljenim lavezima rasnih pasa, za finim manirima i reskom svezinom jutarnjeg vazduha.

Adelina parabola, spetljana pricom o proslim zivotima i snovima reinkarniranih delova japanskih budilnika, sada kasicica, ostala bi, naravno, samo puka zenska izmislijotina (zgodne udovice tek ponesto zasencenih drazi) da nad njom nije lebdeo zlacani oreol dokazano profetskog ugleda. Njen ugled, a to se bez svake sumnje mora tako nazvati, poticao je od podatka da je ona rodjena sestra Franceskove majke, dakle tetka odnedavno ubedljivo najbogatije tintare na ostrvu. Ono sto je u ovom slucaju mozda presudnije, pa cak i mnogo znacajnije od krvnog srodstva i svih onih jasnih ili manje jasnih osecanja koja se neizbezno za to vezuju, jeste sasvim proverena cinjenica da ona bese kljucna osoba koja je ubedila (svedoci kazu samo uzgred podsetila) svog smetenog sestrica, onog zutokljunca, Francesca, da u Apari, pored sijaset stvari koje je valjalo da nabavi, neizostavno kupi i jedan loz. Imajuci u vidu pismo *Svetog Neizrecivog* i svoje vizije o kojima ona nipošto nije htela da govori, Adela je tog nesposobnjakovica i zgolju naprosto duhovno pripremala ne bi li on jednog dana bio sposoban da kroci u beskrajno i nesaznajno kosmicko kolo i tamo zgrabi ono sto se u zgodnom trenutku moze zgrabiti ili pak izmeniti sebi u korist.

xxx

Francesko je postao, ono sto se od neprosejanog ostrvskog materijala moglo i ocekivati: prebogata pijandura, dozivotni sampion ostrvskog rodoljublja i nesnosljiva budala.

Zahvaljujuci novcu, zatim jednom francuskom doktoru, Adelinoj nezaustavljivoj rodjackoj preduzimljivosti ali i mnogo cemu drugom sto se u magmaticnim nocnim razgovorima, i ne samo razgovorima, polako kristalizovalo izmedju nje i tajanstvenog Dr Erika Igoa (Eric Hugo), Francesko je bez opiranja otpremljen pravo za Francusku, u Pariz. Prema dugo i temeljito razradjivanom planu, a zatim u

sunovratnoj trci sa vremenom, *sestric* je u Parizu smesten u *sanatorijum* "Ajfelova Kula", Place des Vosges, kuca br. 9.

O tom diskretnom i ljupko uredjenom pribezistu, zamisljenom da bude duhovno odmaraliste prvoklasne gospode, bivsi pacijenti s ponosom pricaju bajke. Oni ce vam reci, onako u poverenju (ne zaobilazeci ni hvale na racun kuhinje i sarma strucnog osoblja), da se "Kula" istice uspesnim lecenjem slozene celine medjusobno razlicitih predznaka, celine zvane "Francuski sindrom" ili, opet pod navodnicima "Francuska ciroza", koja nastaje, kako se misli, usled dugotrajne i neumerene upotrebe loseg crnog vina, sto je, priznacemo, u raskoraku sa paprenim cenama pomenutog medicinskog odmaralista, scucurenog u samom srcu starog Pariza.

Osim glavnih ulaznih vrata koja se nalaze tamo gde se pod pravim uglom spajaju dva kraka senovitih kolonada, "Kula" ima i svoj tajni prolaz, "camac za spasavanje duse i obraza" kako ga je iz miloste, medju probranim intimusima, nazivala gospodjica-usedelica, Sofija Safir (Sophie Saphir), vlasnik i bog *sanatorijuma*.

Place des Vosges je oduvek bio ponos okolnih stanara; nekada to bese samo vetrovita ledina, zborna mesto lopova, trgovaca i torbara, pa gradski oci domislise da bi to moglo biti prikladno mesto za jedna dobra kamena vesala, prva takve vrste na tlu Pariza - izgradjena deset godina ranije od onih neuporedivo izvikanijih sa Trga Avgustinaca.

Pazljivim listanjem sudskih hronika, vodjenih s kraja sesnaestog veka, moze se nazreti, tu i tamo, ne uvek sasvim jasno, uglavnom u sporednim natuknicama, da postoji (ili je postojala) uzajamna veza izmedju mesta na kome su se na radost Parizana godinama javno sprovodile u delo odluke sudskih vlasti i jednog jarka, dubokog recimo coveku do ramena, kojim su strazari dovodili na trg osudjenike spremne za Boga i kanap.

Tu je pariski olos, u posprdnom pretvaranju svega onoga sto je *dole* u ono sto je *gore*, stvorio uzrecicu: "Procice on jarkom", sto je zapravo znacilo da bi doticna protuva, mangup o kome je rec, lako mogao završiti *gore* na vesalima.

Potonji zidari, naslednici starih trpeljivih keceljasa, uvazavajući prošlost prokopa, ostavise ga nedirnutim: oni složno ozidase ono što je valjalo ozidati, poplocase zatim i stazu, pa kada je ta golema svirala bila gotova, spremna da muklo jekne u zvalama kakve grdosije, zidari je vesto uklopise u temelj buduceg zdanja.. Mnogo godina kasnije tu ce se doseliti i raskomotiti nafrakana Sofija Safir, zajedno sa svojim devojkama i poslugom.

Tajnoviti prolaz, zapravo tek ponesto uruseni tunel koji vreme nije uspeo da oglodje, dug je dvadesetak koraka i spaja *sanatorijum* sa zadnjom prostorijom jednog ducana, zapravo sa skladistem pretrpanim uglavnom bezvrednim espapom nabavljanim po kazbama Magreba i s obala zapadne Afrike.

Iz ostave spasonosni put vodi dalje kroz radnju a odatle ravno na ulicu Turenne. Neko ce seretski primetiti da ni dovijanja u suprotnom smeru nisu bila retkost - bar ne za vremena dok "Kulom" spokojno vladase gospodjica Sofija.

Taj lokal, sa uvedenim telefonom i sa dva velika izloga, Sofija dade u najam nekom Tunizanu. Njoj bi mnogo vaznije da Tunizanu nadzire "camac za spasavanje" nego da iz te prcije u ciju obnovu nije ulozila ni jedan jedini franak, izvuci zakupninu i tricavi postotak od prodaje sarenih krpa, svakojakih djindjuva ili onih iskezenih africkih kumira i zena-grdoba s oklembesenim sisurdama za kojima luduju pederi i svakojaka pariska mazala.

xxx

Nad Parizom pada kisa; padala je lepa proletrnja kisa a sunce se probija kroz oblake. Tacno je 11 sati pre podne; mesec maj. Neobaziruci se na povremene nalete pljuska ljudi idu za svojim poslovima. Zene ulaze u luksuzne radnje i iz njih izlaze, ponavljajuci uvezbanu koreografiju zatvaranja i otvaranja svojih kisobrana. Neke zene masu rukom da bi dozvale taksi. Kad kola pridju i stanu one u njih unose razne kutije, smestaju se na zadnje sediste i nekuda odlaze. Nekoliko decaka gaca baricama duz ivicnjaka - oni su presrećni sto to mogu da cine i sto im u njihovoj prkosnoj zabavi niko ne smeta niti ih ko opominje. Grad zivi punim zivotom ponosne prestonice. To nezamislivo veliko ljudsko staniste je idealna

prestonica Evrope, celog sveta, vasseljene. Onim ozbiljnim ljudima u crnim odelima koji zure da obave vazne poslove, i onim elegantnim damama koje trose novac obilazeci ekstravagantne prodavnice, cini se da ce ovakav zivot, uzbudljiv zivot u velegradu, trajati do kraja svih vremena, sve dotle dok se ne ugasi sunce a planeta zemlja ne utone u vecitu tamu.

Francesko sedi kraj prozora u potkrovlju *sanatorijuma*. On sedi u svom novom odelu skrojennom i sivenom njemu po meri. Odelo je pomalo neudobno za mladica nenaviklog na kontinentalnu klimu i zivot u velikom gradu. Na sebi ima i prugastu kosulju sa kragnama zaobljenih vrhova a oko vratna nosi masnu na kojoj je zlatnim koncem izvezena neka ptica, mozda papagaj. Ima on i novo novcijato donje rublje koje ga svrbi. Njegova potsisana kosa, sa razdeljkom posred cela, jos mirise na ostru ali prijatnu tecnost kojom mu je frizer izmasirao koren kose.

Francesko zakljuci da se u "Kuli" dobro sanalazi: uverava sebe da mu je mnogo bolje nego sto je zamisljao da ce mu biti. Na kraju krajeva, sada zivi u velikom gradu, medju ljudima (uglavnom medju zenema) ciji jezik ne razume, ali zato, kada se sve sabere, zivi u udobnom stanu - kakvog ne bese ni u najskupljem hotelu u Apari. Jede i pije sta mu se prohte, ima lepo odelo, po ceo dan zvera naokolo, nista ne radi, i, sto je najvaznije, nije bez novca.

Mladic od svojih dvadeset i cetiri godine, u punoj snazi, zagasita tena, crne kose i crnih ociju ne primecuje da postaje stvorenje koje Sofija udesava samo za paradu, za pokazivanje, kao sto se pred svetom pokazuje antikvarni namestaj, lepa slika pomodnog umetnika, nov fijaker, nova kola, ili tek kupljena astraganska bunda. Francesko gleda cas kroz zatvoren prozor dole na ulicu, na onaj uzurbani svet, na sesire, kisobrane, automoblie koji trube, a cas zuri u prozorske zavese sa cvetnim sarama i nakrivljenim coveculjcima rasirenih ruku. Misli su mu zbrkane ali se u njemu sve vrti oko pitanja: kako ce dalje teci njegov zivot u Parizu? Iz hodnika je dopirao miris kafe i svezeg peciva.

Da je mogao da se trgne ili da je njegova slika u ogledalu mogla kojim slucajem da pita ono svoje drugo ja - tvorevinu od krvi i mesa - svakako da bi se i ta slika - slika stvari - u ovakvim okolnostima

dvoumila da prozbori ili da ga posavetuje sta da preduzme, onako na svoju ruku, sebe radi, mimo onoga sto je Sofija vec odlucila o ovome, o onome, o bilo cemu ili doslovno o svemu sto se ticalo ili ce se ikad ticati "Kule", njenih podanika, pacijenata, gostiju, cveca, jelovnika, finansija i tako redom.

Kao i ovog kishnog dana, njemu se i ranije pricinjavalo, i to u vise navrata, da cuje kako odnekud dopiru zvuci brodskih sirena. Ti su mu zvuci bili bliski i on ih nije mogao pobrkati sa zvucima neke druge sprave, sa bukom masina ili fabrickih sirena. On je sebe cas uveravao a cas razuveravao u mogucnost da je Pariz kraj mora. Ako Pariz ipak lezi kraj mora, kraj neke velike vode, zasto ga Sofija nikad nije odvela do obalu da mu pokaze slavnu parisku luku?

Kada bi koju od Sofijinih kurvica upitao za te sirene – imitirajuci, kao kakav crni dzez saksofonista, jeku parobroda - ona bi slegale ramenima, misleci u sebi da je prava steta a boga mi i veliki greh sto je to krsno i zgodno momce u punoj snazi bas toliko cvrknuto u glavu.

Rasa Todosijevic

JEDNA MUZICKA PRICA (Za Misu Savica)

Neka lepa cura je posla u samoposlugu da sebi nabavi nesto za rucak. Mislila je da kupi virsle i jedno kiselo mleko; ako ne to, onda ce svakako uzeti sir, makarone i 300 gr. mlevenog mesa. Usput joj pade na pamet da bi bilo zgodno da tamo ukrade par crnih carapa koje ce joj dobro doci kada sutra zapeva na audiciji. Iduci tako nogu pred nogu, snevajuci o svojim novim carapama i buducim uspesima, nju na sred ulice spopade roj pcela koje je tog jutra jedan luckasti lopov isterao iz kosnice. Mada zvuci sasvim nelogicno, ipak treba reci da taj lupez nije nameravao da pcele istera iz kosnice zbog meda vec zato da mu ti insekti ne bi zujali kraj usiju dok se on bude ljubakao sa njihovom vlasnicom. O vlasnici pcela kruzi prica da je radodajka i da joj je muz pre nekoliko dana iz Budimpeste avionom odleteo pravo za Belorusiju radi sklapanja unosnog drzavnog posla od koga ce on sebi u dzep strpati pozamasan mito.

Eto kakav je zivot: dok covek na sluzbenom putu potkrada drzavnu blagajnu i po hotelima juri trecerazredne beloruske droce, dotle njegova vencana zena izigrava gospodju, lakira nokte na nogama, pusi skupe strane cigarete, neguje bastu, kurva se s kim stigne i pritom uopste ne vodi racuna o javnom moralu i razuzdanom ponasanju svojih pcelica, koje su iz puke obesti saletele i opasno izbole jednu mladu guzatu namigusu, raspupelu plavojku, u cijoj su se glavi motale zelje da u samoposluzi ukrade carape, zatim da sutra prebrodi onu glupu audiciju, da potom, u dogledno vreme, ako joj bog pomogne, nabaci sise i tako postane uvazena licnost, prava umetnica, profesor na Muzickoj akademiji, primadona, u najmanju ruku balkanska Grejs Keli sa glasom nezaboravne Marije Kalas.

Rasa Todosijevic, Beograd

PAKAO I

Juce sam se setao senovitim trotoarom Bulevara Revolucije. Bese ugodno letnje jutro puno umilne svetlosti i neke praznicne ustreptalosti; vreme je bilo kao stvoreno za razbibrigu i luda mladalacka sanjarenja. Kraj mene je defilovala tusta i tma uniformisanog djubreta; svakojaki ljudski izmet i siktave nakarade. Kada samo pomislim da i u mojim venama tece ponesto od prljave krvi tog ljigavog soja grabezljivih pедера, ulizica i sakatih vodonosa grbavim djavolima, dodje mi da odmah promenim ime, drzavu i drzavljanstvo. Neka bi budala jos i mogla sebi uvteti u glavu da je pod razlistalim bulevarskim drvoredima sve bilo mirno i potaman, ali sam ja svojim trecim okom jasno video da su karnevalski kovitlaci, komesanje svetine, drecava parada prodanih dusa, podskakivanja i divlja popovska njakanja, samo mnogobrojni utvarni oblici grozomorne smrti, velelepno udesena Sotonina scenografija, naprosto drugi prikaz izlivanja nabujale kanalizacije ciji je jalovi mulj sa sobom dovlacio protuve najnizeg roda, pohlepne sluzavke i njihov rugobni nakot.

Ne mareci za tim gangrenoznim narodom, kome je usud zapisao vecna vracanja u tamu pecinskih brloga, ja sam stalozeno brusio svoj ukus citajuci meni omiljene odlomke Danteovog "Pakla". Dok sam ja sav zanesen listao stranice njegovog ljupko sacinjenog zingspila, gutajuci svaki refren, svako slovce, najedared mi pade na pamet da od Aligjerija nesto maknem, da neko omanje poglavlje toboze pozajmim do sutra pre podne, a da u medjuvremenu, u potaji, to dragoceno vlasnistvo celog covecanstva vesto uguram u moje price - naravno bez postmodernistickih navodnika, bez pozerskog petljanja oko izvornika, porekla alhemijских recepata, autorskih prava i slicnih gluposti. Pre svega, taj Dante je mrtav, ima tome skoro sedam stotina godina, a i ko bi sada, u ovoj grobnoj noci, u Srbiji koja vonja na trulu lesinu, uspeo da skupi hrabrosti i da digne svoj glas u odbranu jednog davno upokojenog firentinca ili, ne daj boze, da javno, pred razrokom knjizevnom bratijom pljune na necije knjizevne lopovluke. Niko, naravno. Onaj koji sebe smatra originalnim piscem neka on prvi zavitla kamenicu na plagijatora.

Kada moji sunarodnici budu krenuli da citaju moj "Inferno", moju "Bozansku Komediju", pa jos kad u njoj budu naisli na poduzi spisak slikovito prikazanih gadosti koje cu im ja licno priredjivati, nadam se da ce insekti shvatiti da medju njima obitava genije, spasitelj, pomazanik, gorostas, veliki i mracni evropski pisac, jerihonska truba, covekoljubac, peti jevandjelista, svetac, ljubicasta kandilka, novi i blistaviji Slegel, prorok koji vidi dalje i jasnije od onog coravog nadri medikusa Nostradamusa, a pride ume i lepo da se izrazava. Ne samo da ce me ljubitelji iskonskih podlosti zbog toga stovati ko boga i na kolenima me moljakati da budem so njihovih nada, njihov Sion, njihov Pijemont, Avala ili Jerusalem, vec ce se i moji spisi, taj nemerljivo tezak, zapravo planetarno golem tovar solidno iskovane filozofske gradje, prodavati kao i Biblija, ali za debele pare. Ja cu postati slavan i imucan umetnik. Bicu ono sto je za francuscice Emil Zola, samo neuporedivo pametniji, otmeniji i odmereniji od pomenutog kicosa, bukaca i pobegulje.

Dakle, da ponovimo: kada je neko cenjen pisac svi bece oci i strepe nad ponorima njegovih zabrinutih uzdaha. Svi mu veruju na rec, onako, zdravo za gotovo, kao da su njegove bapske zalopojke nad sudbinom sveta ono najvaznije u zivotu. U danasnje vreme ima i lepsih i znacajnijih stvari od knjizevnosti; recimo: muzika...

Rasa Todosijevic

PAKAO II

Juce sam se setao mramornim trotoarom senovitog Bulevara Revolucije. Bese ugodno letnje podne puno umilne svetlosti i neke praznicne ustreptalosti; vreme je bilo kao stvoreno za razbibrigu i ona luda mladalacka sanjarenja. Kada je priroda tako dobrohotna covek stice utisak, ein trügerische Illusionen, da je sve möglich i da ce mu mladost potrajati vecno. Dok sam ja tako bezbrizan landarao zvizdukajuci opasne zvuke stare Marseljeze kraj mene je defilovala tusta i tma nasminkanog djubreta; svakojaki ljudski izmet i siktave nakarade.

Ja se zapravo i nisam besposlen setkao vec sam sa buketom gordih gladiola u ruci isao na jedan vazan sastanak. Isao sam kod Angeline Milosavljevic. Gospodjica Milosavljevic me je jos onomad telefonom pozvala na rucak. Uzgred mi je napomenula da dodjem sam. Eto: ona ima nameru da mi recituje svoje stihove ... svoje najnovije knjizevne pustolovine ... nove poglede na sustinu intime ... ali ona zeli da nas tajanstveni ritual protekne bez svedoka ... bez gomile idiota ... bez onih meketavih pesnika koji nikad nece doznati gde obitava pravo lice *poslednje stvari*. Rekoh joj da ne brine, da ne mucu dusu. Ja nisam pop, nisam bradati hadzija, nisam svetac ili, nedaj bogo, kakav izgadneli eremita kome se od krkljanja njegovih rodjenih creva pricinjavaju prorocki glasovi nebeskog kreatora... Zakleh se da cu njene ispovesti odneti sa sobom ravno u moj topli grob... Priznajem da me je poziv na gozbu i obecano obilje sveze poezije veoma zagolicalo. Kad je prava umetnost u pitanju spreman sam na sve.

Negde kod Golsfortijeve ulice - na onom delu bulevara gde se kosooka kineska sirotinja naokolo zaludna smuca, prosjaci novac od odrpanih prolaznika, lomi paru na desetinu, ili pod otvorenim nebom prodaje kosulje kratkih rukava, bas tamo kraj kafane "Dve zlatne viljuske" u kojoj priznate knjizevne velicine uz mirisljavi rostilj i crno vino u kasne sate lepo, lagacke, uceno, u horu, naricu nase narodne naricaljke o sudbini sveta - naidjoh na povecu rupu.

Nasavsi se na rubu tog golemog grotla, ponajvise nalik urvinama Patagonijuma ili Purgatorijuma, ja sam dole u tmini, u crnom crnjaku,

medju crnim stenjem razaznao mnoštvo jadnog i ugruvanog naroda. Neki su mi odozdo mahali a neki su silno plakali, plakali i mahali, dozivajuci me da im pritekнем u pomoc.

"Brate pomagaj! Spusti nam mili nas rodjo, najmiliji rodjace, nekoliko ispravnih helikoptera da se izbavimo iz ove nevolje" - kukumavcila je ojadjena svetina kao da su u meni prepoznali samog Mesiju, Mojsija, valjda Isusa Hrista, Muhameda, u najmanju ruku druga Nikitu Hruscova.

Doviknuh im da su moje snage malene, da ja nemam ni jedan jedini ispravan helikoptere, ali neka moji cenjeni sugradjani svoj sadasnji polozej ne uzimaju previse ozbiljno. Objektivno gledano, oni uopste nisu u rupi niti su u nevolji. Prema mom shvatanju onih neumitnih uslovljenosti koje vladaju nasom harmonicnom vasseljenom, oni se sada nalaze na samom vrhu jedne zemljom obrubljene praznine. Medjutim - a i to im dodah - kako je za opisivanje odnosa u svemiru neumesno koristiti pojmove kao sto su gore i dole, tamo i amo, levo ili desno, onda i ono, ono "na samom vrhu", neka shvate vise kao metaforu koju sam im ja brzomislica namah skovao sve u dobroj veri i nameri da im kao osoba snalazljivog duha slikovito predstavim njihov relativno udoban polozej.

Nemajuci srca da im bilo sta dobacim o zakljuccima restriktivne teorije relativiteta, ja im ipak napomenuh kako mirne duse mogu smatrati da su gore, na nebesima, da lebde kao blistavi heruvimi, a da sam ja taj nevoljnik koji ce ostati da tavori na samom dnu sveta; ja sam bozji crvic koji ce jos zadugo, naravno, za njihovo dobro, s ponosom gmizati sred neke smrdljive kaljuge u ovom nasem balkanskom Tartaru. Lako cu ja na svoju nejaku pleca da navalim sve njihove grehe, podvale i bogudrljotine samo ne znam da li ce taj lopovski nakot, te sarene-malene smrdibube, kotrljani, placibabe, guzoliki dobrotvori secikese i capisveci imati dovoljno gotovine, dovoljno zveketavih zutaca, sjajne srebrnine il' suska-buska prekomorskih zelemBaca za tu moju malesnu uslugu.

Kada se sve sabere i pritom zaista pazljivo razmotre kosmicke cinjenice, valjda bih ja trebalo da vicem "braco pomagajte", a ne oni.

Rasa Todosijevic

PAKAO III

Gologlav, u pohabanom i prljavom vojnickom odelu, skrojenom za bilo koga samo ne za njega, zdrav i prav, bez novca i planova za buducnost, neki se mladici iz rata vraćao kuci. Preko ramena je nosio par novih koznih cipela za šta bi se uz dosta ograda ipak moglo tvrditi da je on nosio svoju sudbina, isto onako kao što su nekada davno gresni hodocasnici na svojim neizvesnim putevima ka svetim mestima na sebe kacili djindjuve, simbole vere, simbole svojih sudbina, ocekujuci od ljudi da oni po tim znacima u njima prepoznaju bogobojažljive putnike a ne lualice, leproznu posast ili, daleko bilo, razbojnicke hulje.

Do grada ga je dovezao, za dvadeset nemackih maraka (patriotska cena), jedan veseli kamiondzija, pravi grmalj od coveka, razuzdani drumski mangup i bljutavi psovac kome je njegov kamion bio i dom i cedo u isto vreme; istini za volju, sofercinu su vise zanimala lepe nerazgazene cipele, njihov broj i cena, nego porazne vesti iz rata, rasulo i nedace koje je vojni slom oko sebe umnozavao.

Stigavsi u poznate ulice, gotovo na domak svog doma, vojnik skrenu ka malom parku. Pozeleo je da na nekoj od znanih klupa, onako sam, u tisini, medju uspomenama, pod vremesnim kestenovima, na miru popusi cigaretu, smiri dusu, sabere rasturene misli i sam sebi razmrsi neku svoju zapetljanu zivotnu racunicu. Izvukao se ziv i zdrav, to je sada najvaznije, ostalo ce morati da priceka bolje dane.

Stari park, gradjen i sadjen pre Drugog svetskog rata, s nesto malo prezivelih i uveliko oglodanih ukrasa, odavno prepusten nebrizi, nekada bese njegovo utociste za mastanje, mesto sa koga se on, kao deckic, otiskivao u druga vremena, da bi nekoliko godina kasnije, kao izdjikljali gimnazijalac, tu kraj metalne bandere, ispod zute zmirkave sijalice, donosio one mladacke i cesto ne bas mnogo pametne odluke.

Zora je pristizala ali vojnik zakljuci da je rano da onako prljav i neuredan nenadan bane u stan i iz kreveta dize majku i svog bolesnog oca. - Neka se oni sami probude, neka natenane ustanu; majka ce otici u kuhinju, tamo ce skuvati kafu, gvirnu ce ona kroz

prozor, otac ce nesto gundjati u krevetu, prevrtace jucerasnje novine, trazice svoj stap, svoje jutarnje lekove i, eto mene - pomislio je on zalazeci u park.

Tek sto je seo na klupu, protegao noge, zapalio cigaretu, vratio upaljac u dzep i zakopcao dugme na bluzi, pred njim se stvori devojcurak od petnaest ili mozda sesnaest godina sa buketom crvenih ruza u ruci. Curica je imala kratko podrezanu kosu i jedro lice puno kocoperne ljupkosti, svakako lice potajno svesno visoke cene svoje lepote na ustalasanoj berzi muskih zelja.

Vojnik baci pogled na nju, ocekujuci da ce ona cutke proci mimo njega, ili ce se ta blistava varka, mozda rodjena u njegovoj premorenoj glavi, naprosto rasprситi cim udahne vazduh i dodje k sebi. Ona mu je uzvratila pogled, onako neodredjen, kao sto bi svako drugi, na pustom mestu, instinktivno, iz opreze, ili iz usadjene uctivosti pogledao zivo stvorenje koje ce morati da mimoidje sledeceg trenutka. No, ma sta god da bi nase staromodne i pobozne bakice mogle misliti o lepotici i vojniku - imajuci pritom na umu nebrojene mogucnosti i podvarijante eshatoloske kombinatorike - ovaj se susret nije završio onako kako bi to one ocekivale.

- Vojnice - obrati mu se mala oholica ponesto usiljenim ali veselim tonom, kao da parodira deo kakvog priglupog skeca sa skolske priredbe - dobro dosao kuci. Donela sam ti nekoliko konzervi piva i ovaj prekrasan buket svezih ruza za koji sam sebe usput pitala ima li smisla dati ga vojniku koji na dusi nosi zivote nevinih ljudi?

- Ko si ti - upita je vojnik? - Ovaj se rat otegao pa sam zaboravio mnoga lica.

- Ja sam smrt. Dosla sam da te povedem sa sobom - odgovori ona, a to malo ubitacnih reci uzleprsa sa prelepih usana umilne devojcice za koju ce vam svako potvrditi da ce se ona, vec koliko sutra, a to je izvesno, rascvetati u zamamnu devojku i neutoljivu ceznju momaka iz susedstva.

- Ti si smrt? Zar je moguće da smrt tako zgodno izgleda?! Meni je smrt uvek licila na kostur, na nekakvu spodobu s krpetinom preko iscerene lobanje i zardjalom kosom u rukama. Smrt sa cvecem i

pivom u rukama, e to ja jos nisam video. Nece biti da je takva zenska kao sto si ti ona gadna smrt za koju se predstavljas. Nemoj da se salis vec mi kazi ko te to posla ovamo da se u ovo doba segacis sa umornim vojnikom. Hvala na paznji; Ruze lepo mirusu. Hvala ti i na pivu, ali mi ta tvoja dobrodoslica blesavo zvuci.

- Covece - prozbori Smrt - vidis li da svice; radnje se otvaraju a eno i laste vec naokolo lete. Nemam ja vremena na pretek da bih ga gubila raspravljajuci sa tobom o mojoj lepoti. Sebi utuvi u glavu da me ziv covек nikad nije video. Zato ljudi o meni lupetaju kojesta i o mom izgledu sude samo prema mojim delima. Da si me ti prikane bolje pogledao u oci, a nisi, u njima ne bi nasao moje zenice vec oci onih koje si ti pobio. U tom svirepom casu oni ugledase tebe, a i kako bi, onako sanjivi, u velikom strahu, isterani iz postelja, uopste mogli pomisliti da si ti moj utvarni lik, sto ce reci, ja sama, privid nalik tebi. Tamo tada ne bese nikoga ko je mogao da nas razdvoji i da kaze: ovo ovde je Smrt a mladac sa oruzjem je vojnik, obicna nistarija koga zlotvori poslase u rat da gine ili da ubija. Nego, da ne filozofiram. Imas li ti neku zelju sada kada se rastajes ... - i taman Smrt htjede da izusti kljucnu rec, svoju suprotnost, ono, sa zivotom, kad u taj isti mah jedna crna senka, kao zao duh, dolete odnekud, vrag bi ga znao odakle, valjda njemu s ledja, iz pravca jednog brsljanovog zbuna, * pa zabezeknutom vojniku prvo zabode noz u grlo, zatim i u gurdi, a onda hitro dohvati i odnese one lepe cipele koje je nesretnik danima vucarao sa sobom.

U parku, na klupi, medju uspomenama, klonule glave i rasirenih nogu, nalik beskucniku koga su umor i san skolali na precac, ostade mrtav mladac koji se iz rata vracao kuci.

* Neki tvrde da u tom parku pa time ni u blizini pomenute klupe uopste nema zimzelenog zbunja i da ce tu pre biti rec o jednoj usamljenoj jovi.

Drugi pak vele da je tako nesto cista besmislica jer po beogradskim parkovima nikad nije bilo jovinog drveta koje za sebe trazi dosta vlage, ali su zato razne vrste zimzelenog rastinja sadjene veoma cesto. Onovremeni vrtlari su se poveli za odjecima klasiciticke tradicije francuskih parkova, za njihovom arhitekturom, za zeljom da se park vecno zeleni, da je uvek kao u sred leta, i onda kad ostalo

bilje ogoli i utone u zimski san; Njih je vodila misao da je oblikovana priroda uzvisenija, u svakom slucaju bliza besmrtnosti, naprednija i, dakako, evropejskija od nasih seljackih basti ili skromnih poduhvata osmanskih provincijalaca. Ah, ta Evropa.

Bilo kako bilo, i nezna jova i uvek zaleni brsljan pripadaju istom kolu zivorodnih ali i smrtonosnih simbolika koje su kudikamo starije od Gala, Srba i Osmanlija.

Rasa Todosijevic, Beograd, 15.8.1999

PROPAST SVETA

Dragoljub je rekao:

“Bio sam na Marsu ili tamo nisam video Marsovce”.

Komentar:

Dragoljub je mozda zeleo reci: Bio sam na Marsu ali tamo nisam video Marsovce. Ako ne to onda je verovatno nameravao da kaze: Bio sam na Marsu i tamo nisam zatekao Marsovce.

Neki s pravom tvrde da je on, naime, s onim misterioznim ili hteo da poruci: Gospodo, za ime Boga, biti na Marsu a nevideti Marsovce isto je sto i setati Rimom a ne sresti Rimljane.

Zato bi istinski smisao te njegove recenice slobodno mogao da glasi: Pa naravno da sam bio na Marsu i naravno da sam tamo video te, kako vi kazete, *male zelene Marsovce*.

U svakom slucaju nije na nama smrtnicima da prepravljaju njegove reci. Ukratko: On bejase na Marsu i tamo je video Marsovce.

Treba se drzati Dragoljubovih reci pa makar ceo svet propao.

Rasa Todosijevic

PROROK

(Druga verzija: 1979-2004)

Gospodin X, zdrav, prav i vredan mlad covek, vrativsi se sa posla kuci, suocio se sa jednom neshvatljivom pojavom: njegova kuca je nestala sa mesta na kome je trebalo da bude.

Kao na savrseno izvedenoj foto-montazi, nigde ne bese tragova ljudskog delanja ili pak volsebnih sila - u koje X, uostalom, kao u bapske ispraznosti, nikada nije ni verovao. Ulica je, onako tiha i pusta ostala skoro ista; kuce su se brizljivo i gotovo zaverenicki prisno spojile, a zapusteno zelenilo se uklapalo u okolinu sa onom iskonskom doslednoscu kakvu priroda, sasvim sigurno, godinama mora da doteruje. Nigde nije bilo nereda ili ocekivanih dokaza skorasnjeg rusenja, a od kuce, garaze, dvorista, njegove zenice i dvoje slatke dece ni traga.

Na mestu na kojem se jos tog jutra nalazila njegova kuca sada se uzdizala jedna pseudoklasicisticka dvospratnica. Ubedljivost njenog postojanja i prirodnost njene musave srodjenosti sa opstim nehajem periferijske okoline samo su potvrdjivali utisak da je ona tu vec decenijama, da je to sasvim opipljiva stvarnost a ne uobrazilja, kulisa, opseno, spretno konstruisana varka ili iluzija. Pred njim je, bez svake sumnje, stajala jedna od onih starih i valjda nikad valjano odrzavanih zgrada na kojoj su vreme i svako novo, povrsnije i uvek jeftinije krecenje, polako, sloj po sloj, zatirali reljefnost skromne ukrasne stukature a sa njom i pricu o njenoj mladosti i negdasnjoj ugodnosti zivota, sada ocigledno osiromasenih stanara. Ukratko, bese to nimalo dostojanstvena pa ni zaslužena starost obicne vile gradjene podalje od bucni delova grada, zapravo vile kakve su sitni drzavni cinovnici, trgovci, profesori i lekari, uz strucnu pomoc onih anonimnih i nenadarenih, "kako ti kazes" arhitekata, podizali pre rata. Pre revolucije, i na koje X, kao na bezlicne gradjevinske bastarde nije imao razloga da obraca paznju.

Uprkos silnoj smetenosti X je, zadrzavsi ponesto od svog urodjenog cinizma, zakljucio da pred ovim cudom zdrav covek nacisto moze da poblesavi. Odbacujuci mogucnost halucinacije izazvane narkotikom, il' mogucnost suocenja sa opredmecenom voljom nepostojeceg

boga, on pomisli da je mozda doslo do iznenadne frakture duz glavnih linija njegovog nervnog ustrojstva i da mu jedna od mutnih strana njegovog raspolucenog bica, brkajuci vremena i prostore, priziva umirujuce slike iz davno potisnutog iskustva proslosti.

Ako nema niceg s onu stranu fizike - mrmljase X - i ako ovo nije djavolje maslo onda sam ja, ili lud ili je po sredi monstruoza montaza realnosti izvedena po zamisli nekog bolesnog demijurga cija sam ja, verovatno, nasumicno odabrana zrtva.

Ostavljajuci za trenutak po strani misli o bezimenoj sili koja je prouzrokovala zbrku u njegovoj glavi on je - nalik putniku koji sred razorne stihije orkanskog vetra trazi bilo kakav zaklon - bezuspesno tragao za prikladnim odgovorom na sledeca pitanja: Da li njegova kuca vise ne postoji i da li je moguće da je odvratna siva dvospratnica u koju zvera jedina stvarnost? Zeleo je da poveruje da je to sto pred sobom vidi ipak samo njeno drugo lice, bezazlena igra najviseg razuma, remek-delo munjevitog preoblikovanja materije a ne privid sred nepostojeceg – samoobmana koja je tu da ublazi uzas suocenja sa nistavilom.

Kuca, kao i svaka stara kuca, oronule fasade, zapustenog vrta, sa onim nezaobilaznim smradom koji se vazda siri iz prljavih kuhinja periferijske sirotinje, nastamba ni nalik titravoj fatamorgani, kao da je spokojstvom biblijskog Metuzalema strpljivo i ravnodusno cekala da X resi zagonetku o sopstvenom postojanju i da napokon sâm sebi poveruje u svoj dar jasnog pogleda u svoju jadnu buducnost koju on u tom trenutku nije mogao da prepozna ili, naprosto, u tako nesto nije zeleo da poveruje.

Rasa Todosijevic 1979-2004

UVOD, DVE PRICE I FUSNOTE

UVOD

Imajući na umu naše uvećano znanje o zakonima fizike danas nije bogohulno reći da ni jedna čestica beskrajne vaskrajne ne može biti na dva mesta u isto vreme.

Običan mrtvac, ograničen opštim zakonima fizike i posebnim svojstvima svog posthumnog bitka, može vekovima ležati na jednom mestu. To isto telo, shvaćeno kao fizički entitet u najširem smislu, ne može jednovremeno počivati u trideset verskih objekata, kao što je to slučaj sa pojedinim istaknutim svecima [i].

Nas dragi Bog, svedržitelj i nadziratelj kosmičke panorame, zahvaljujući svojoj jedinstvenoj sustini, od pamtiveka poseduje moć da istodobno postoji na milijardu mesta i da pritom, dakako simultano, u pokretu, obavlja milijardu raznorodnih a često međusobno tesko uskladjivih delatnosti.

Prema toj iskonskoj lestvici, znamo da je mali pokojnik, takozvani mors minor, na samom dnu i da je stoga najucmaliji; njegova ucmalost mu pruža mogućnost brzog truljenja a time, u odnosu na sveće, vremensku prednost u njihovoj neprekidnoj trci do gasovitog stanja. Postoje su gore navedene odredbe jasne po sebi i kao takve predstavljaju istinu koju nije potrebno dokazivati, čitalac ih može prihvatiti kao aksiom ili božju misao s onu stranu svake sumnje.

Međutim, nepobitnim postojanjem "svetog paradoksa", tu gde je čuvana Nesumnjivost praroditeljka svih podozrenja, sirom su otvorena vrata spoznaji koja nas vodi do zaključka da se pažljivom izabranom kombinacijom moralnih načela, u sadejstvu s opštim zakonima fizike, lako mogu osporiti temelji pomenutog aksioma. Ukratko: na prostorima sveopštih aksioloških uslovljenosti vaskrajne, mi tvrdimo da se svi odgovori na tajne fizike nalaze u našoj veri a ništa u natprirodnim pojavama.

SIR MORGAN

Primeru radi, ako se Ser Džozef Morgan (Sir Joseph Morgan) dockan vrati kući u pripitom stanju, njegova će ga supruga, stara i uvazena Ledi Morgan, odmah upitati gde je bio. Sir Morgan će joj odgovoriti da je bio u bioskopu. Reći će joj da se tamo napio gladajući ljubavni film u kome se reditelj muski potrudio da ispostuje istorijske činjenice.

Ako pitate Amaliju fon Lajtner (Amalie von Leithner), ljubavnicu Sir Morgana, gde je te večeri mogao biti Sir Morgan, ona će vam na Bibliji spremno posvedociti da je te večeri, između devet i jedanaest i trideset, Džozef bio u njenom stanu (Bassett Rd. 7), tačnije, u njenom krevetu. Ona će vam takodje potvrditi da su na radiju slusali ponovljeni prenos krunisanja Elizabete Vindzorske, da su pili pivo koje je Džozef kupio dole na uglu u KPH-u (Kensington Park Hotel), a zatim su presli na njene zalihe dzina, ali te manje bitne pojedinosti izlaze iz okvira naše teme.

Svaka nepristrasna, zrela i razumna osoba, neko koga ne dotiču seksualni poduhvati Sir Morgana, a još manje neizmerno bogatstvo ružne, kostunjave i k'o švedski celik hladne Ledi Morgan, shvatice da je navedene večeri čestiti Sir Morgan jednovremeno bio u dve različite londonske četvrti. Ta će vas osoba podsetiti - tek da skrene pažnju da je nacišana koliko i gospodin Umberto Eko - kako po tom osetljivom pitanju Ujedinjeno Kraljevstvo i Anglikanska crkva nisu izuzetak. Ona će vam ukazati na slučaj Lenjinove Arke, o čemu su svojevremeno, pre one ruske revolucije, naveliko pisale petrogradske novine. Lenjin je poput goluba (ili golubice) proleteo kroz jedan brod, baš kroz slavni "Dreadnought", i to su mnogi videli. Svedoci su videli dva Lenjina, verovatno nekakav dublaz: jedan od njih je na glavi imao carigradsku mitru i pastirski stap u zubima, dok je drugi Lenjin, onaj blizi svetini, zamahivao sekirom kao da se bori sa medvedomii].

Sada je sve jasno. Dok se Sir Morgan sa Amalijom fon Lajtner valja u krevetu, dotle tih istih dva sata i trideset minuta, taj isti Sir Morgan - njegova integralna verzija, postojanje nista manje samosvojno i neprikosnoveno od Sir Morgana koji se sladi Amalijinim dražima - sedi zavaljen u crvenoj plisanoj fotelji bioskopa Reks (deseti red, sredina, sediste br. 5) i uz stari dobri engleski dzin (koji on navrće pravo iz flase) roni gorke suze nad tuznom sudbinom junakinje filma "Sirotica iz Lovuda".

LENJINOVA BARKA

Sir Moganova istovremena zabava na vise mesta (Seks-Film-Alkohol) i uz to ne bas prijatna kucna trzavica (Ledi Morgan), ipak ostaju i sahnju u strogim okvirima intimnog sveta njegove porodice, bez vidljivih posledica po blizu okolinu, na klasnu prohodnost, politicki sistem, ekonomski napredak ili, u krajnjoj konsekvenciji, na postojanost Britanske Imperije u posleratnoj Evropi. U pitanju je, pogadjate, uzorno malogradjanski slucaj, Dzozefova svaleracija, banalni trougao, nesto cemu ni neprovetreni sarm plemickog ambijenta ne moze dati na tezini.

U sledecem primeru, u slucaju dvostrukog postojanja Solomona Rozenkvista, tu gde prisustvujemo nesmiljenoj borbi za "vlast po svaku cenu", tu gde intelektualni diskurs i versko mracnjastvo silaze u podzemlje, u kanalizaciju - pretvarajuci se u neotesan barabski zargon poluludih seljacina - dvostruko bivstvovanje postaje smrtna opasnost, nesto sto muti razum, zaustavlja vreme a milione dusa pokrece na medjusobni obracun do fizickog istrebljenja.

O toj podljudskoj tmuni najubedljivije nam svedoci izjava anonimnog rodoljuba koji je pred bakalnicom "Beca" izrekao ove reci: "Meni nije potrebna puska ili pistolj, ja volim sekirom da im lomim glave i cerecim ledja."

Krenimo redom. Manje poznatu petrogradsku zgodu iz zivota Vladimira Iljica Lenjina - arhivski oznacenu zbunjajucom sintagmom Lenjinova Arka - savremeni istoricari zaboravljaju, precutkuju ili iz nepoznatih razloga trpaju u kos zajedno sa beznacajnim, ukrasnim pojedinostima i neproverenim anegdotama.

Glavni junaci price su vec pomenuti novinar Solomon Rozenkvist, zatim njegov sef i urednik Petrogradske Gazete, Petar Ivanovic Jez i, uz njih, naravno, Vladimir Iljic Lenjin, prgavi Vlad, otrovna Simbiraska jezicina, revolucionar, ekonomist, sociolog, filozof, prorok, nadahnjivac, pokretac, vodja, Mesija, putokaz i kultna figura Oktobarske revolucije, licnost koju mnogi i dan danas smatraju istinskim bogom obespravljenog proletarijata.

Prema Solomonovom svedocenju, bacenom na papir trinaest godina kasnije, a povodom njegovog saslanja, tokom maja i juna 1927. godine, stvari su se ovako odvijale:

"Tog jutra, 12. januara 1915, u dvadeset do osam, banu u nasu redakciju naocit mladice s belim kaputom preko ruke i sa pisamcetom od druga Vladimira Iljica. Ja sam druga Vladimira Iljica poznavao od ranije. Vladimir Iljic je voleo drustvo umetnika i lepo je pevao ciganske romanse u klubu novinara. Ciganima je obecao Autonomnu Sovjetsku Socijalisticku Cigansku Republiku, naravno tek kad obezglavi Nikolaja i ostale Romanove. Cak mi je jednom krisom ispod stola pokazao malu americku britvu kojom je planirao da svojerucno, onom svojom neznom devojackom sacicom, obavi krvavo poslanje. Ja sam stisnuo zube, pogledao sam ga pravo u oci i rekao mu: Daj vina pa da nazdravimo!

U pismu mi je drug Lenjin porucio kako ce on u deset sati, kraj Neve, "na starom mestu", odrzati predstavu za javnost pa ne bi bilo zgreg da svratim i za novine pribelzim dogadjajii[iii]. Kurira sam ponudio cajem i kiflom. On je kiflu stavio (u dzep) a caj nije okusio.

Znajuci da je Vladimir univerzalna licnost, neko poput Karucija (Carrucci), otisao sam u naznaceno vreme na receno mesto. Semjonu Pavlovicu sam rekao da cu se u redakciju vratiti tek posle dvanaest. Padao je sneg, ali nisam pomisljao na fijaker jer sam tih dana slabo stajao sa novcem. Na recenom mestu zatekoh druga Lenjina gde izdvojen iz gomile nesto plahovito objasnjava okupljenom narodu. Napolju je bilo prilicno hladno, pedeset stepeni ispod nule, ali se tu ipak okupilo nesto vise od sedam stotina hiljada gradjana, mahom radnika i seljaka. Vlad (Solomon tu misli na druga Vladimira Iljica) je prema publici stajao okrenut ledjima. Ucinilo mi se da vrti straznjicom a desnom rukom pokazuje u pravcu dereglije ukotvljene tik uz obalu. Kraj mene je stajao, bolje receno cupkao, slavni Vladimir Vladimirovic Majakovski. Nije to bio onaj Vladimir Vladimirovic Majakovski, pesnik, vec glavom i bradom Vladimir Vladimirovic Majakovski, prozaist i zemljoradnik.

Onda je drug Vladimir Iljic preko uske i klizave daske, prethodno posute pepelom, polako, oprezno, s rukama na bokovima, u spanskoj

pozi, stopu po stopu, presao na barku. Neki su mu zbog toga pljeskali. Na palubi je stajao tacno dva minuta. To sam proverio na velikom zidnom satu koji su odnekud dovukli futuristi. Oni su taj sat nosili kao mrtvacki sanduk. "Unutra je" - rece jedan od tih futurista - "staro vreme i ja cu ga sahraniti. Kad dodje novo vreme drzacete vi mene za kurac." Tegove je stavio medju noge i klatio ih je kao da su mu mosnice. Mislim da je to bio onaj osisani Vladimir Vladimirovic Majakovski, pesnik.

Ilijic se naglo okrete k nama doviknuvsi da ce uci na jedna vrata a ziv i neokrznut izaci na druga. U narodu muk, tisina, sumnjicavo kasljucanje, u srcima strepnja a nad nama olovno nebo carske Rusije i nekoliko zlokobnih gavranova. Onda je drug Lenjin pognute glave usao na prednja vrata a sat kasnije je izasao na drugu stranu, veseo i neozledjen. Ja sam sve to video svojim ocima jer sam se uz pomoc novinarske legitimacije progurao u prvi red. Svi su zanemeli. Covek je izasao iz kabine ziv i zdrav. Neko je, a danas sam sasvim siguran da je to bio drug Zinovljev, viknuo: "Cudo, ljudi, videste li cudo?! Zar ne vidite, drug Lenjin cinu cuda?!" Nastade guranje, snebivanje, nepodnosljiva graja i opasno komesanje a policije niotkud. Zametivsi da na deregliji nikog nema a svetina na obali, obuzeta uzasom, pravi futuristicki kalambur, drug Lenjin, koristeći pometnju, poce u ovecu vrecu da trpa sitan ugalj kao da je suvo zlato.

Da rezimiram: Licno sam uveren da je po sredi bila istina, pravo pravcato cudo a ne trik ili opsena. Video sam druga Lenjina kako ulazi na jedna vrata a izlazi na druga, ona okrenuta reci. Video sam ga kako se smeska i rukom brise bradu. Ocevidno je bio zadovoljan ishodom drame. Video sam tu i dva policijska agenta maskirana u bele andjeoske odore, no oni, djavoli, nestadose u magli.

Tada nisam smeo ni pomisliti sta bi se sve moglo sruciti na nase glave ako drug Lenjin ne uspe da izadje iz one crne brodske rupcage. Izbila bi revolucija, doslo bi do krvoprolica, bio bi to kraj sveta, Strasni Sud. Rus bi udario na Rusa. Bez druga Lenjina ne bi bilo Revolucije pa ni Sovjetskog Saveza. Jedino smatram da se brodic, tada u vlasnistvu Aleksandra Aleksandrovica Remizova, nije zvao "Arka" vec prosto dereglija br. 17. Ja sam u firmi Remizov radio pune tri godine i znam kako su izgledale njegove dereglije. Stari Remizov je momcima nalozio da ih sve do jedne oboje u plavo, onako po grcki..."

Nasuprot Solomonovom istancanom osecanju za detalj i zavidnom spisateljskom umecu, drug Jez, medju saradnicima poznat kao Debeli Jez, na izdvojenom saslanju u vezi sa istim slucajem, pred islednikom tvrdi i svojerucno potpisuje da Solomon tog jutra, do dvanaest sati, nije mrdnuo svoje lenjo novinarsko dupe iz redakcije i zato on s pravom sumnja u svaku Solomonovu rec. Ivanovic tvrdi da je Solomon nepopravljiv lazov. Naime, Petar Ivanovic ne sumnja da je to sto se zbilo s drugom Lenjinom istina, i da je upravo onako kako Solomon opisuje. On tvrdi da je Solomon ispricao sustu istinu, od slova do slova, ali zna da Solomon Rozenkvist laze k'o pas. Ivanovic veli da Solomon nije bio ocevidac dogadjaja, da on to nije video svojim ocima jer je u vreme Lenjinovog cinodejstvovanja kunjao kraj peci, zaleci se na glavobolju i mamurluk. Petar Ivanovic smatra da se prepricavanjem ipak ponesto gubi na verodostojnosti. Kao prvo, sve se to dogadjalo u avgustu a ne u januaru i taj parobrod nije pripadao starom Remizovu vec [iskinu. Kao drugo, Solomon pominje nekih sedam stotina hiljada ljudi. Ni to nije tacno. Ivanovic misli da ih je bilo vise, mnogo vise, mozda citavih dva miliona. Kao trece, policija je sabljama kasapila radnike a Solomon to precutkuje i u svom clanku pominje neke andjele, neko koskanje.

Solomon sa svoje strane pismeno izjavljuje da je razumljivo sto Debeli Jez prica to sto prica jer 12. januara 1915. godine on nije bio u gradu vec na daci Andreja Hitrova, zapravo na daci Andrejevog zeta Alekseja, pa zato prikan nije ni mogao znati ko je od zaposlenih novinara pomenutog jutra napustao kancelarijske prostorije. Solomon dodaje da nikad nije slavio Bozic, niti je imao obicaj da se usvinji o verskim praznicima kao drug Jez.

Sustina ovog dokumenta - stivo prepuno umetaka, izvrnutih slika, anahronizama i izmislijotina, ciji grubi savovi i debeli a nekvalitetno upredeni konci odaju neciju zurbu, rad aljkave i lakomislene glave - ipak upozorava da zastanemo i uz oprez razdvojimo gomilu grdobnih krivotvorina od nepatvorenog duha poruke. Mozda nekom bese vazno da se citalac navede na zakljucak da je Solomon, ma ko on bio, svojim hodom kroz vremensko-prostorni nered, uspeo da odatle (vrag bi znao odakle) donese zrno smisla, uzarenu cesticu istine i da

je stameni Jez, nimalo naklonjen poeziji, lazuci kao i obicno, nestao u toj zbrci.

Petar Ivanovic se busase u grudi i zaklinjase u istinitost svojih reci. Petar Ivanovic pije ustajalu vodu iz zelenkaste staklene case, prstima trlja perutavo teme i cviljenjem uverava islednika da je cestit sovjetski gradjanin jer on, kako sam rece, nema niti zeli da ima drugu otadzbinu osim ove. Zar da menja sve ove divote za tamo neku Finsku? Ivanovic se zaklinje da je video druga Lenjina da lebdi nad Nevom. On ubedjuje islednika da je cist k'o sunce na istoku i zato nije rad da mu se ime, zbog dece, povlaci po sudovima.

Dok Solomon Rozenkvist, dakako nesvestan svojih natprirodnih moci, mamuran sedi kraj peci, i dok tih istih kobnih casa taj isti Solomon praznih dzepova koraca duz sledjene reke, eto ti naseg druga Lenjina gde u crvenoj jahti Leonida Surikova pije votku, gricka ukiseljene krastavce, pevusi rodoljubive pesme, gviri kroz prozorke i cini nepojmljiva cuda. O tome nam mogu posvedociti milioni gradjana SSSR-a, pocev od onog kolebljivog Grigorija Jefesejevica koji za "Pravdu" izjavljuje kako za sebe nije siguran da li je pomenutog dana bio u Lenjingradu, pa cak i u Rusiji, ali za druga Vladimira Iljica pouzdano zna da je dosta putovao po svetu i da je tog sudbonosnog maja bio u Zenevi, s kracim zadrzavanjem u Zimmerwaldu a mozda je, zasto da ne, onako inkognito, bio i u Petrogradu, o cemu se znatizeljan citalac "Pravde" moze bolje obavestiti u svakoj domacoj enciklopediji.

Rasa Todosijevic, Beograd, 2.9.1997.

FUSNOTE

1) Istinski i upecatljiv rekord u mnogostrukosti jednovremenog bivstvovanja na razlicitim mestima postigla je devica i mucenica sada vec bivsa sv.Filomena. Ne tako davno, negde krajem pedesetih godina ovog veka, izadje na videlo da sv.Filomena pociva na osamdeset mesta. Po jednima, ona je to uspela da ostvari zahvaljujuci trudu i velikoj priljeznosti izvesnog dovitljivog priora, dok drugi smatraju, mozda s pravom, da su priorov arheoloski amaterizam, bolje receno nerazvijena nauka o arheologiji tog

vremena, i njegovo neoprostivo tanusno znanje o slozenim simbolima zapadnog hriscanstva, presudno uticali na Filomenin rekord.

Prema dostupnim podacima, na koje se samo uslovno mozemo osloniti, grob gospodjice Filomene je pronadjen 1802. u katakombama sv.Priscile. Filomenino cudotvorstvo, prozeto privlacnim pojedinostima, prvobitno se proculu biskupijom Nole a odatle se brzo prosirilo po celom svetu. Pomenutom prioru se tu nista ne moze prigovoriti; on je bio duboko i iskreno ubedjen da Filomena zaslujuje da bude proglasena sveticom jer je on imao poverenje u ugled svoje licne vere, za koju nije imao razloga da kaze da je nesto posebno u odnosu na veru uopste.

Dakle, prema legendi, ukoliko se priorove mastarije uopste mogu nazvati legendom, Filomena bese hriscanka i devica koju su rimski vojnici, zbog njene vere da je Isus Hrist jedini bog, bacili u Tibar, sto i nije bio tako redak obicaj medju verski zatucanim Rimljanima. Da su ti isti Rimljani, ne daj boze, bili nesto slobodoumnijih verskih nazora, i Filomeni dopustili da veruje u sto god zeli, ona nikad ne bi postala svetica niti bi prior imao razloga da smislja pricu o njenom nesretnom zivotu. Na slikama je Filomena predstavljena u liku mlade devojke kraj reke, s ljiljanima, sidrom i tri strele. Njen kult je zvanicno potvrđen i odobren 1838. godine.

Tacno sto dvadeset godina kasnije, a prema saznanjima nezavisne grupe strucnjaka, ustanovljeno je da je o njenom pobožnom zivotu objavljen veliki broj knjiga na mnogim jezicima. Konacno je ipak dokazano da sv.Filomena nikad nije postojala i da je njeno sveto zitije, puno uzbudljivih pojedinosti o verskoj postojanosti prvih hriscana, puka izmislijotina od koje je samostan u Munjanu (Mugnano) imao poprilične i vrlo opipljive novcane koristi.

Doznnavsi za taj slucaj sumnjive svetosti, ili, da se diplomatski izrazimo, za previde prethodnika na papskom tronu, papa Pavle VI je 1961. godine obnarodovao ukaz kojim se Filomena, i uz nju jos dve stotine imena, brise sa spiska vazecih svetaca rimokatolicke crkve. [ta se tu zapravo dogodilo? Papa je obelodanio da su prethodne pape ponekad i gresile sto je u protivrecnosti s dogmom o papinoj bezgresnosti. Tako ispade da smo svi mi, kao i papa, bezgresni, dok se ne dokaze suprotno. Za razliku od nas smrtnika o papinoj se cistoti

može suditi tek posthumno dok za života on sebi, sem Boga, nema i ne želi da ima drugog sudiju. Jednim potezom papina pera - rascinjavanjem dojučerasnje svete sustine nepostojeće Filomene - došlo se do zbira od osamdeset običnih zemnih ostataka bezimernih osoba ženskog pola, nepoznatog porekla i biografija. Moc jednog pape, izvedena iz ugleda svih prethodnih papa, sve tamo u prošlost do sv. Petra, bese dovoljno jaka magija da osamdeset istodobnih bivstvovanja sv. Filomene pretvori u osamdeset svetovnih pokojnica, manje značajnih za temelj Crkve i hrišćansku veru. Cin vere je stvorio i uzvisio sv. Filomenu. Tim istim cinom vere, bez mnogo oklevanja, ponistena je njena svetost i ona je "lično", papinom magijom, vraćena u nepostojanje iz koga je i potekla. Filomenin slučaj, tu gde rec stvari i ponistava neciju svetost, poprilično je jasan, ali je nejasno ko će vernicima vratiti novac koji su oni sto trideset godina ulagali u njenu svetost s nadama u svoja ozdravljenja. Slepci su ulagali novac da bi progledali, nerotkinje da bi rodile, kljasti da bi prohodali a Filomena nije čak ni postojala. Saberite sav novac, tome dodajte jednovjekovnu kamatu i eto ti popriličnog ugleda. Neko to zove verom, neko to krsti rodoljubljem a pare - u tudjem džepu.

Medjutim, nešto ozbiljno valja preduzeti ne bi li se od neodgovornosti papa, rimske kurije i ruskih masona zastitio sv. Nikola i uz njega gospodin Marcel Duchamp.

Ako 50% pravoslavnih Srba i uz njih dvadesetak miliona pravoslavnih Rusa i dan danas slave sv. Nikolu, progonitelja onih opakih ugostiteljskih radnika koji, novca radi, gostima za rucak, umesto skupe janjetine, služe decije peceno meso, onda treba imati na umu da je nacelnik jednog od cetiri stuba vaticanske obavestajne službe pod nazivom Pro Deo bio monsinjor Djovani Montini, milanski nadbiskup a potom papa Pavle VI koji je, gradeci sveti bedem pred komunistickom najezdom, takozvani Petrov Zid, savremeni ekvivalent Kineskom Zidu, samovoljno ukinuo sveta svojstva Nikole iz Barija tj. svetom Nikoli. Papa je zajedno s prljavom vodom praznoverja iz korita istinske vere izbacio i naseg sv. Nikolu. S druge strane tog virtuelnog zida pravoslavci misljase da je papina borba protiv komunizma i komunisticke diktature u stvari njegova borba protiv pravoslavlja, pa bi bilo zanimljivo odgonetnuti kako se došlo do tog zaključka.

Sada je biskup iz Mire, pocivsi Nikole, za jedne ponovo samo smrtnik, doduse davnasnji visoki crkveni funkcioner, i nista vise od toga, dok je za druge on i dalje svetac, zastitnik mornara, sofera, putnika i pecene dece.

Gospodin X, covek u poznim godinama, naucnik, pisac mnogotomne istorije Evrope, svetski putnik, zakleti nezenja, samac, gotovo pustinjak, verujuci u ljude, u iskrenost reci i postenu reklamu, kupio je na pijaci, bas u svom rodnom Lurdu, najnoviji poljski izum, cudotvorni prah za pranje tepiha.

Gospodin X je vec koliko sutradan ustanovio da se u kutiji sa nazivom "Cudotvorni prasak" nalazi obican deterdzent, ni bolji ni gori od deterdzenata koji se mogu nabaviti u svakoj profanoj poljskoj samoposluzi. Bar je on, covek iz Lurda, mogao znati sta su cuda a sta cudesas. Cudo i vera trajase sve dotle dok jedan stari tepih - svojom nepobitno dokazanom prljavstinom - nije, u par minuta, rasprsio cudotvorni ugled poljskog deterdzenta i sa njim nas davnasnji san o lakom i brzom sticanju cistote. Toliko o M. Duchamp-u.

2) U carskoj Rusiji, jos od kijevskih vremena i doba starih knezeva, medju pravoslavnim zivljem bese cesta pojava da ljudi simultano bivaju na pet pa cak i na vise medjusobno vrlo udaljenih lokacija.

Primerima visestrukog postojanja, obojenih sarmom balkanske posebnosti, obiluje i Savezna Republika Srbija.

Izvesni gospodin, nazovimo ga pseudonimom Cepelin, inace bivsi visoki funkcioner Saveza Komunista Jugoslavije, tvrdi da je on, zajedno sa jos oko dva miliona svojih istomisljenika, bio zrtva zlocinackog delovanja clanova komunistickog saveza kome je i sam pripadao. On je vremenom bivao sve uvereniji u svoju mucenicku ali, priznaje, i svoju tlaciteljsku proslost; de fakto, gospodin Cepelin misli da je on licnost koja je istodobno postojala na dva fizicki, duhovno, pravno i politicki potpuno razlicita mesta. Zato gospodin Cepelin danas ima dve proslosti, sto ce reci, dva zitija, dve biografije, dva ugleda kojima mase u razlicitim prilikama. Jednima on potura svoju

nepopustljivu borbu protiv komunističke tiranije, dok drugima tvrdi da vernijeg cuvara od njega socijalizam nije imao niti će imati.

Dok u Rusiji, zahvaljujući nepreglednim evro-azijskim prostranstvima, jedna osoba može istovremeno biti u Moskvi ali i hiljadu kilometara daleko od nje, što sobom jasno govori o nedvosmislenom slučaju dvostrukog bivstvovanja, dotle je u zrtvenotlaciteljskom ili flagelantskom primeru gospodina Cepelina rec o skromnim, santimetarskim udaljenostima. U pitanju su resetke i njihova debljina. Cepidlaka će vas upozoriti da u pojavnostima udvostrucenog bivstvovanja nije vazno da li je neko udvostrucen na udaljenosti od deset santimetara ili deset hiljada kilometara. Sustina je, reci će cepidlaka, u samoj dvostrukosti a ne u praznom prostoru između tih idealno stecenih udvojenja.

Neke posebnosti, one balkanske, ipak postoje. Za razliku od Rusa kojima presiroka majcica Rusija pruža mogućnost da sami sebi stoje izvan vidokruga i da zbog prirodne zakrivljenosti planete svako sebi može biti s onu stranu horizonta, dotle je gospodin Cepelin, neminovno stesnjen duhovno-geografskim razmerama male Srbije, bio prinudjen da sebe gleda u oči - istovremeno iz pozicije zrtve i sa pijedestala oholog pandurcine.

Prema teorijama gospodina Cepelina, a što i nije daleko od najnovijih naučnih saznanja svaki politički program koji ne vodi dovoljno računa o zakonima nebeske mehanike, neizbežno je osudjen na propast. Za potvrdu svojih zapazanja gospodin Cepelin ističe gravitaciju - silu uzajamnog privlačenja narodnih masa - i njeno pogubno delovanje na naše društveno-političke prilike.

3) "...u deset sati, kraj Neve, "na starom mestu"..." Ovde pred sobom imamo gotovo klasični fenomen usloznavanja vremensko-simboličnih koincidencija. Na prvom programu Radio Beograda (Jun 1997), u emisiji "Nedeljom u deset", slušaoci su mogli da čuju zanimljivu jednocasovnu naučno-političku reportazu o sezdeset zaba sa vestačkih jezera iz okoline Bele Crkve. Prema navodima neimenovanog izvestača, sezdeset belocrkvanskih zaba je podnelo pismeni zahtev za uclanjenje u Socijalističku partiju Srbije. Vodozemci (*Rana esculenta*) su se pozivali na Lenjina i njegovu

cuvenu Arku u kojoj je, nalik Nojevoj, bilo mesta za sve vrste zivih stvorenja, pa tako i za njihove daleke ruske srodnice. Niko nije poverovao toj kvazi-naucnoj izmisljotini, tu gde kao u basni nekakve zelene zabe navodno govore srpski, pisu cirilicom, imaju politicka uverenja, pa se cak i pozivaju na znacajne istorijske presedane.

No, bilo je i onih promucurnijih slusatelja kojima je iskustvo govorilo da su po sredi ugovoreni znaci tajne poruke. Zabunu je unela zvucna slicnost izmedju ruske reke Neve i one plitke recice Nere koja preseca srpsko-rumunsku granicu u blizini Bele Crkve. Buduci da Nera nije plovna i da se tokom letnjih meseci njene vode mogu pregaziti, ona bese prelaz za politicke prebege tokom povremenih razmirica izmedju KPJ i KPSSSR-a. Docnije se Nera pokazala i kao omiljen krijumcarski punkt politickih naslednika SKJ i KPR.

Sklop navedenih podataka suzava prostor pretpostavkama i vodi zakljucku da sifrovana poruka radio emisie "Nedeljom u deset", moze znaciti panicni poziv na bekstvo, poziv na takozvani zablji skok, a u drugom slucaju, nista manje verovatnom, dogovoreni krijumcarski znak koji glasi: "u deset sati, kraj Nere, na starom mestu, prebacujemo sezdeset sanduka zabara!" Jasnoce radi, neophodno je napomenuti da se izraz "zabara" ili "zabare" u srpskom politickom zargonu odnosi na posebnu vrstu plitkih italijanskih cipela.

VERONIKA SMIT

(Varijacija na Puskinove teme - Pikova Dama)

Jednom, - desilo se to pre nekih dvadesetak godina, - jednom je Veronika Smit sedela kraj prozora i citala neku knjigu na nemackom. Veronika Smit nezna nemacki ali veoma ceni uglastu mistiku gotickih slova. Ona svaku rec cita naglas jer joj neko rece da se citanjem naglas daleko bolje pamti knjizevno stivo.

Uzgred, ova nasa Veronika Smit nije ona cuvena Veronika, ona drusna, mazna i raskosna poetesa Veronika Smit, ugaoni kamen svih knjizevnih veceri, sjajna zvezda, prava pravcata Zornjaca na sumornom nebu savremenog srpskog pesništva. Ovde je rec o Veronici Smit, rodjenoj Berndorf, folksdojcerki i raspustenici; rec je o jednoj skromnoj pepeljastoj zenici od trideset godina, o polu pismenoj sluzavci koja svoje jednolicne i bogobojažljive dane provodi u revnom i strogom odrzavanju reda, cistoce i mira u kuci Dragoljuba Todosijevice.

Sedeci sa onom debelom nemackom knjizurinom u rukama Veronika slucajno pogleda kroz prozor, dole na ulicu, i tamo spazi Dragoljuba Todosijevice, svog poslodavca i dobrotvora, gde preodeven u crnu popovsku odezdu, sa crnom vestackom bradom do ispod pasa, setka kraj poslasticare i po vetrovitom danu prolaznicima pokazuje svoj golemi ud.

Ona obori glavu i ponovo se lati sricanja nemackog teksta, a kada je kroz pet minuta ponovo pogledala, mladi Dragoljub Todosijevic jos uvek cupka kraj poslasticare, okupljenim gradjanima nesto zistro objasnjava, upire kaziprstom na svoj oklembeseni penis, siri ruke kao da im pripoveda neku od onih gotovo neverovatnih pecaroskih dogodovstina ili mozda nesto slicno tome.

Posto nije prihvatila obicaj pomodne zenskadije da bestidno zvera u golotinju sasavih egzibicionista ona prestade da gleda na ulicu. Mada su joj se po glavi motale svakojake misli i iskrsavale razne slike ona nastavi sa glasnim citanjem nerazumljivih nemackih reci. Veronika je umislila da cita neku molitvu, nesto iz Jevandjelja, umislila je da cita nesto sto ce je osloboditi Sotoninih napasti i sto ce zasigurno zadržati njenu gresnu dusu da ne utone u kal poroka.

Negde oko rucka ona se dice, zaklopi knjigu pa pogledavsi na ulicu, opet na onom istom mestu spazi Dragoljuba Todosijevice koji je sada na

kurcu imao nataknutu crvenu zvezdu petokraku izrezanu od krep papira. Umesto da trci za prolaznicima i da njihovim pogledima nudi svoju mesnatu mocugu, on je uzdignute glave marsirao u krug i nesto je pevao. To joj se ucinilo veoma cudnim jer je znala da je lepi Dragoljub krsteno celjade, da on nedeljom obavezno odlazi u crkvu i da nema dobro misljenje o bivsim komunistima i njihovoj lopovskoj transvestiji

Posle rucka Veronika pridje prozoru, oseca nemir ispod stomaka, ali Dragoljuba tamo vise nije bilo - i ona ga zaboravi...

Rasa Todosijevic, Beograd, 19.11.1999.